

Elinkustannusten nousun vaikutus opiskelijoiden sijoittamiseen

Ville Vasko

Haaga-Helia ammattikorkeakoulu

Liiketalouden tradenomi

Opinnäytetyö

2023

Tiivistelmä

Tekijä Ville Vasko
Tutkinto Tradenomi
Raportin/Opinnäytetyön nimi Elinkustannusten nousun vaikutus opiskelijoiden sijoittamiseen
Sivu- ja liitesivumäärä 45 + 8
<p>Tämän opinnäytetyön tarkoitus on saada selville, miten elinkustannusten nousu on vaikuttanut opiskelijoiden sijoituskykyyn. Opiskelijat on rajattu käsittämään Haaga-Helian ammattikorkeakouluopiskelijoita, joihin kyseinen tutkimus keskittyy. Elinkustannusten nousun osalta on tarkasteltavissa vuosien 2022–2023 välisenä aikana tapahtunut muutos. Tutkimuksessa sijoittaminen on myös rajattu käsittämään nimenomaan rahoitusinstrumentteihin sijoittamisen. Tutkimuksen pääongelma on, miten elinkustannusten nousu on vaikuttanut opiskelijoiden sijoittamiseen. Tutkimuksen tietoperustana toimii aiheelle olennaiset teemat, kuten elinkustannukset, elinkustannusten nousu ja syyt, sijoittaminen ja opiskelijoiden yleisimmät tulonlähteet.</p> <p>Työn tutkimuksellinen osa tehtiin kvantitatiivisena tutkimuksena. Tutkimuksen tulokset kerättiin 27.3. – 6.4.2023 aikana toteutetulla Webropol kyselyllä, joka lähetettiin satunnaisesti valikoiduille 1000 Haaga-Helian opiskelijalle. Tutkimuksen kyselyn kohderyhmäksi valikoitui Tietojenkäsittelyn- ja liiketalouden tradenomi opiskelijat ja heidät tavoitettiin koulun avustuksella lähetyllä sähköpostilla. Kohderyhmän opiskelijoille suunnattu kysely sisälsi 16 kysymystä, joista kaksi oli mahdollista jättää tyhjäksi. Kyselyyn vastasi lopulta 91 opiskelijaa, joista 63 oli liiketalouden- ja 26 tietojenkäsittelyn linjalta. Lisäksi kyselyyn vastasi 1 valmistunut ja 1 sairaanhoitaja opiskelija. Kyselyyn vastanneet jakautuivat lähes tasan miesten ja naisten välillä (47 nais- ja 44 miesopiskelijaa).</p> <p>Tutkimukseen vastanneiden opiskelijoiden perusteella voitiin todeta, että elinkustannusten nousu on heikentänyt opiskelijoiden sijoituskykyä. Opiskelijoiden mediaani summa kuukausittain säästöön jäävästä rahamäärästä oli 150 € ja yli 65 % ilmoitti voivansa sijoittaa 99 € tai vähemmän kuukaudessa. Viidesosa vastaajista ei kyennyt sijoittamaan rahaa ollenkaan. Suurimpana vaikuttajana taloustilanteeseen vastaajat kokivat elintarvikkeiden ja alkoholittomien juomien, liikenteen ja asumisen elinkustannusryhmien hintojen korotukset. Opiskelijoista 51 % koki elinkustannusten nousun heikentäneen sijoituskykyä melko- tai erittäin paljon. Myös opiskelijoiden huoli nykyisestä maailmantilanteesta, korkojen noususta ja tulojen riittävyydestä suhteessa menoihin oli huomattavaa.</p> <p>Tutkimuksen perusteella ei ollut havaittavissa merkittäviä eroja koulutuslinjojen tai sukupuolen välillä, vaan tulokset olivat huomattavan tasaisia kaikilla osa-alueilla. Pieniä eroja oli huomattavissa esimerkiksi opiskeluvuosiasteen vaikutuksesta tulevaisuuden näkymiin, mutta yleisellä tasolla tulokset olivat linjassa keskenään eri opiskelijaryhmien välillä.</p>
Asiasanat Elinkustannus, Elinkustannusindeksi, Inflaatio, Sijoittaminen, Opiskelijat, Kysely.

Sisällys

1	Johdanto	1
1.1	Tutkimuksen tavoitteet ja tutkimusongelmat	1
1.2	Raportin rakenne, tietoperustan esittely ja peittomatriisi	2
2	Opiskelijoiden tulot ja elinkustannukset	4
2.1	Opiskelijoiden tulot	4
2.2	Elinkustannukset	5
2.3	Elinkustannusten nousu	7
2.4	Elinkustannusten nousun syitä	10
3	Sijoittaminen	13
3.1	Sijoittamisen perusteet	13
3.2	Sijoittamisen muodot	14
3.2.1	Osakkeet	15
3.2.2	Rahastot	16
3.2.3	Kiinteistöt	18
3.2.4	Muut sijoituskohteet	19
4	Tutkimus	21
4.1	Tutkimusmenetelmä ja kohderyhmä	21
4.2	Tutkimuksen toteutus	22
4.3	Tutkimuksen tulokset ja analysointi	22
5	Pohdinta	36
5.1	Yhteenveto tuloksista	36
5.2	Omat johtopäätökset	37
5.3	Tutkimuksen luotettavuus ja pätevyys	38
5.4	Jatkotutkimusehdotukset	39
5.5	Oman oppimisen arviointi	40
	Lähteet	42
	Liitteet	46
	Liite 1. Saatekirje	46
	Liite 2. Kyselylomake	47
	Liite 3. Merkitsevyystestit	52

1 Johdanto

Tämän opinnäytetyön aihe on elinkustannusten nousun vaikutus opiskelijoiden sijoittamiseen. Maailmalla on tapahtunut viimevuosien aikana useita tapahtumia, jotka ovat vaikuttaneet niin maailman talouteen kuin yleiseen tilanteeseen. Talous on vaikeassa tilanteessa, inflaatio korkealla ja elinkustannukset nousussa. (Tilastokeskus 2023). Päädyin kyseiseen aiheeseen, koska lähiaikojen maailmantilanteen muutos ja tapahtumat ovat vaikuttaneet monella tavalla ihmisten taloustilanteeseen ja elämään, tehden näin aiheesta erittäin ajankohtaisen tutkittavan. Koen, että juuri vaikutusta opiskelijoiden tilanteeseen on tärkeä tutkia, koska opiskelijat ovat monesti jo valmiiksi vaikeamassa taloustilanteessa esimerkiksi pienten tulojen vuoksi.

Tämä tutkimus keskittyy siis vaikutuksiin opiskelijoiden keskuudessa. Opiskelijoiksi on rajattu tutkimuksessa Haaga-Helian ammattikorkeakoulu opiskelijat, koska olen itsekin osa kyseistä ryhmää ja tunnen vaikutuksen omassa elämässäni. Tiedän henkilökohtaisesta kokemuksesta, kuinka tiukoilla opiskelijat ovat monesti opiskeluaikana ja nyt kustannusten noustessa on tärkeä tutkia, miten iso vaikutus sillä on. Myös sijoittaminen on itseäni kiinnostava aihe ja tärkeä osa tulevaisuuden taloudellisen aseman suunnittelua. Olen myös ehtinyt kokea jo, miten elinkustannusten nousu on vaikuttanut omaan taloustilanteeseeni. Koen siis tärkeäksi nähdä, millaiseen tilanteeseen elinkustannusten nousu on ajanut kanssapöskelijäni. Laajemmalta osalta tutkimuksen voidaan katsoa käsittelevän myös opiskelijoiden taloudellista hyvinvointia ja jaksamista.

Vaikka nuorten ja opiskelijoiden sijoittaminen ovat aiheina monelle tuttuja, eivät opiskelijat ole olleet vuosikymmeniin samanlaisen tilanteen edessä. Inflaatio on korkeimmalla yli 40-vuoteen (Tilastokeskus 2023) ja monien opiskelijoiden talous voi olla uusien haasteiden edessä nousevien kustannusten takia. Tämän tutkimuksen avulla pyritään selvittämään, miten opiskelijat kokevat viimevuoden aikana jyrkkään kasvuun nousseiden elinkustannusten vaikuttavan. Viime vuoden keväänä valmistui tutkimus Haaga-Helian eri koulutusalan opiskelijoiden säästämistä ja sijoittamisesta. Kyseisessä tutkimuksessa selvitettiin opiskelijoiden sijoitus- ja säästämisikäyttäytymistä, tottumuksia, sekä tapoja. Viimevuoden jälkeen maailmantilanne on kuitenkin muuttunut ja vaikutukset voivat näkyä jo nopeasti. Tämä opinnäytetyö keskittyy enemmän kustannusten nousun vaikutuksen tutkimiseen, kuin pelkästään opiskelijoiden sijoituskäyttäytymiseen.

1.1 Tutkimuksen tavoitteet ja tutkimusongelmat

Tutkimuksen tavoitteena on antaa lukijalle kuvaa siitä, miten elinkustannusten nousu on vaikuttanut opiskelijoiden sijoittamiseen. Opiskelijat ovat tilanteessa, jossa elinkustannusten nousu on voimakkaainta vuosikymmeniin, joten on tärkeä saada kuva siitä, miten sen vaikutus näkyy opiskelijoiden sijoittamisessa. Samalla luodaan kapea peruskatsaus siihen, mitä sijoittaminen käsittää sisällään, sekä opiskelijoiden tulonlähteisiin. Tavoitteena on myös se, että mahdolliset tutkimusta

lukevat opiskelijat saavat laajempaa kuvaa muiden opiskelijoiden tilanteesta, joka voi auttaa heitä oman taloustilanteen pohtimisessa.

Tutkimuksen aiheeseen viitaten toimii tutkimuksen pääongelmana kysymys, miten elinkustannusten nousu on vaikuttanut opiskelijoiden sijoittamiseen? Sen tueksi on tuotu esille viisi alaongelmaa:

1. Miten hyvin opiskelijoiden nykyinen taloustilanne mahdollistaa sijoittamisen?
2. Minkä kustannusten nousu on mahdollisesti vaikuttanut eniten sijoituskykyyn?
3. Kuinka paljon opiskelijoilla jää nykytilanteessa rahaa yli sijoittamista varten?
4. Kuinka turvalliseksi opiskelijat kokevat nykyisen taloustilanteensa tulevaisuutta katsoessa?
5. Onko elinkustannusten nousu pakottanut opiskelijoita luopumaan sijoituksistaan?

Tärkeä huomio tätä tutkimusta lukiessa on, että kyseisessä tutkimuksessa käsite sijoittaminen tarkoittaa siis nimenomaan rahoitusinstrumentteihin sijoittamista. Elinkustannusten nousu on taas rajattu käsittämään kustannusten nousu vuoden 2022–2023 aikana.

1.2 Raportin rakenne, tietoperustan esittely ja peittomatriisi

Opinnäytetyön tietoperusta sisältää tutkimuksen kannalta tarvittavat ja tärkeät aiheet eli elinkustannukset ja niiden nousun, sijoittamisen ja sen perusteet, sekä muodot ja lisäksi katsauksen opiskelijoiden tulotapoihin. Tietoperustassa käydään läpi kunkin aiheen kannalta tärkeät käsitteet ja annetaan katsaus aiheeseen. Tietoperustan on tarkoitus luoda lukijalle tarpeellinen käsitys tutkimuksessa käsiteltävistä aiheista ja taustatilanteesta, jotta tutkimuksen tuloksia on myöhemmin helppo ymmärtää ja käydä läpi.

Ensimmäisenä otetaan katseluun luvussa 2 opiskelijoiden tulot, lyhyt katsaus elinkustannusten koostumiseen, yleisesti elinkustannukset ja niiden lähiaikainen nousu, sekä syitä nousun takana. Luvun ideana on antaa kuvaa siitä, mistä opiskelijoiden tulot ja varallisuus koostuu, mitä elinkustannuksilla ja niiden nousulla tarkoitetaan, sekä kertoa syitä nousulle. Sen jälkeiseen luvussa 3 käydään läpi sijoittamisen perusteita, ideaa ja muotoja. Luvun on tarkoitus antaa kuvaa lukijalle siitä, mitä sijoittaminen on ja minkälaisia vaihtoehtoja sijoittajalla on tarjolla. Luku 4 sisältää tutkimuksen esittelyn, kohderyhmän valinnan ja perustelut, sekä tutkimuksen tulokset ja niiden analysoinnin. Tämän jälkeen luvussa 5 käsitellään tulosten yhteenveto, omaa pohdintaa, kyselyn luotettavuuteen ja pätevyyyteen sisältyviä kysymyksiä ja esitetään jatkotutkimus ehdotus/ehdotukset. Lopusta löytyvät tarvittavat lähteet, sekä liitteet.

Taulukko 1. Peittomatriisi

Alaongelma	Tietoperusta (luku)	Tulokset (luku)	Kyselyn kysymykset
------------	---------------------	-----------------	--------------------

Miten hyvin opiskelijoiden nykyinen taloustilanne mahdollistaa sijoittamisen?	2.1, 3.1–3.2	4.2	5–9,11–12
Minkä kustannusten nousu on mahdollisesti vaikuttanut eniten sijoituskykyyn?	2.2–2.3, 3.1–3.2	4.2	10
Kuinka paljon opiskelijoilla jää nykytilanteessa rahaa yli sijoittamista varten?	2.1, 3.1–3.2	4.2	8,12
Kuinka turvalliseksi opiskelijat kokevat nykyisen taloustilanteensa tulevaisuutta katsoessa?	2.1	4.2	15
Onko elinkustannusten nousu pakottanut opiskelijoita luopumaan sijoituksistaan?	2.1–2.4, 3.1–3.2	4.2	8,12,14

2 Opiskelijoiden tulot ja elinkustannukset

Opiskelijoiden tulot koostuvat usein monista eri lähteistä tulevasta tulosta. Jotta voidaan ymmärtää paremmin elinkustannusten nousun vaikutusta opiskelijoiden sijoittamiseen, on tärkeä käydä läpi myös opiskelijoiden eri tulonlähteitä. Tämän jälkeen otetaan katsaus elinkustannuksiin, niiden nousuun ja nousun mahdollisiin syihin.

2.1 Opiskelijoiden tulot

Opintoraha on kelan opiskelijoille myöntämä tuki, jonka suuruus vaihtelee eri kriteerien perusteella. Opintorahan määrään vaikuttaa muuan muassa hakijan; ikä, koulutusaste, asumismuoto eli asuuko hakija yksin vai vanhempien luona, avioliitto status ja lasten määrä. Korkeakouluopiskelijan opintorahan suuruus vaihtelee 41,43 € - 385,40 € välillä, eri tilanteitten mukaan. Kela arvioi opintorahan suuruuden yllä mainittujen seikkojen perusteella ja maksaa sen hakijan tilille aina kuun ensimmäisenä päivänä. Kela suorittaa myös opintorahan määriä laskiessa vuosittaisia indeksitarkistuksia. (Kela 2023.)

Yleinen asumistuki. Suomessa asuva opiskelija voi hakea kelalta yleistä asumistukea, jonka määrän suuruus määräytyy asumiskustannusten ja ruokakunnan tulojen perusteella. Ruokakunnalla tarkoitetaan samassa taloudessa asuvia henkilöitä eli yleensä esimerkiksi avio- tai avoparia. Yleistä asumistukea haetaan ruokakunta kohtaisesti ja sitä hakiessa siihen vaikuttavat ruokakunnan yhteistulot. Ulkomailla ja Ahvenanmaalla opiskelevat eivät saa yleistä asumistukea, mutta voivat hakea Opintotuen asumislisää. Lisän suuruus on 210 € kuukaudessa. (Kela 2023.)

Opintolaina on opiskelijan pankilta hakema, valtion takaama laina, joka myönnetään opiskelijalle, kun Kela on antanut myönteisen takauspäätöksen. Opintolaina haetaan aina lukukausi kohtaisesti, mutta saatua myönteisen päätöksen Kelalta ei joka vuosi tarvitse hakea sitä uudestaan. Sen sijaan lukukausi kohtaisesti haetaan korotusta vanhaan voimassa olevaan opintolainaan. Opintolainan suuruus on 300–800 € kuukaudessa, Kelan tukipäätöksen mukaan. Opintolaina sisältää myös mahdollisuuden opintolainahyvitykseen, joka tarkoittaa sitä, että Kela korvaa osan opintolainastasi, jos siihen vaaditut vaatimukset täyttyvät. Näitä vaatimuksia ovat muun muassa tutkinnon suorittaminen sovitussa määräajassa ja opintolainan tietty suuruus. Opintolaina kasvaa korkoa sopimuksen mukaan kaikkina niinä lukukausina, jolloin hakija saa opintotukea ja ne lisätään lainan summaan kahdesti vuoden aikana. Opintolainan takaisinmaksu on hakijan ja pankin sopimuksen mukaan ja alkaa yleensä 1,5-2 vuotta hakijan valmistumisen jälkeen. (Nordea s.a.)

Erilaisten tukien lisäksi opiskelijoiden tuloista suuren osan muodostaa myös opiskelun ohella saadut palkkatulot. Vuoden 2021 mittauksessa (taulukko 2) Suomessa oli 132 852 ammattikorkeakouluopiskelijaa, joista 55 % oli työssäkäyviä. Ammattikorkeakoulu opiskelijoiden työllisyysprosentti on

säilynyt yli 50 % viimeisen kolmen vuoden aikana jokainen vuosi, joten voidaan sanoa palkkatulojen olevan suhteellisen suosittuja korkeakouluopiskelijoiden joukossa. (Tilastokeskus 2023.)

Taulukko 2. Ammattikorkeakoulu opiskelijoiden työllisyysaste 2019–2021 (Tilastokeskus 2023)

	Opiskelijat	Työlliset opiskelijat	Opiskelijoiden työllisyysaste, %
Ammattikorkeakoulututkinto			
KOKO MAA			
Yhteensä			
2019	123 841	70 494	56,9
2020	128 094	68 033	53,1
2021	132 852	73 077	55,0

Vastaavasti vuonna 2021 suomessa oli 75563 yliopisto opiskelijaa, joista 42,2 % oli työssäkäyviä, joten voidaan sanoa palkkatulojen olevan yleisempiä ammattikorkeakouluopiskelijoiden keskuudessa. Yliopisto opiskelijoiden työllisyysaste on viimeisen kolmen vuoden sisällä vaihdellut 42,2–45,7 % välillä. Voidaan siis sanoa palkkatulojen olevan siis merkittävä osa molempia tutkintoja suorittaville, sillä molempien ryhmien keskuudessa reilusti yli 1/3 osa opiskelijoista työskentelee opintojen ohella. (Tilastokeskus 2023.)

Opiskelijoiden palkkatulot vaikuttavat opintotuen määrään ja nostamiseen, joten opiskelijan on suositeltavaa vahtia, etteivät tulorajat ylity opiskeluaikana. Vuonna 2022 opiskelija sai tienata jokaisen tuellisen kuukauden aikana 870 € ja tuettoman kuukauden aikana 2600 €. Tukikuukausi tarkoittaa kuukautta, jonka aikana opiskelija saa jotain edellä mainittuja Kelan maksamia tukia. Vuoden 2023 alussa opiskelijoiden tulorajoja nostettiin vuosille 2023–2024. Jos opiskelija ylittää tulorajat voi opintotukia joutua maksamaan takaisin Kelalle. (Kela 2023.)

2.2 Elinkustannukset

Elinkustannuksiksi kutsutaan arvioita palveluista, sekä tavaroista koostuvista menoista, joita kotitaloudet tarvitsevat jokapäiväiseen elämiseen. Elinkustannuksiin luetaan mukaan muun muassa asuminen-, ruoka-, terveydenhoito-, vaate-, hygienian ja siisteyskustannukset. Tämän lisäksi myös julkisen liikenteen, sanomalehtien tilauksen ja harrastus, sekä virkistystoiminnan kustannuksen voidaan laskea mukaan elinkustannuksiin. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2022.)

Elinkustannusten kehitystä voidaan seurata kuluttajahintaindeksin ja elinkustannusindeksin avulla. Kuluttajahintaindeksi kuvaa tiettyjen tavaroiden ja palveluiden käytöstä maksettavien hintojen kehitystä tietyllä aikavälillä. Elinkustannusindeksin tärkein määrittämä asia on pisteluku, jonka tarkoitus on osoittaa rahan arvo kuluttajan kannalta, kun sitä verrataan jonkun toisen vertailuvuoden arvoon.

Jos esimerkiksi perusvuosi on määritetty vuodeksi 2015 ja vuoden 2018 jonkin kuukauden pisteluku on 105,5 tarkoittaa se, että vuonna 2015 kyseisten tavaroiden tai hyödykkeiden hinnan ollessa 100 euroa, on 2018 vuonna hinta 105,5 euroa. Jotta saadaan määriteltyä tarkka pisteluku elinkustannusindeksiä varten, kerätään päivittäistavaroiden, kulutushyödykkeiden ja palveluiden hintoja, sekä hyödynnetään vuokratilastoja, asuntojen hintatilastoja, kiinteistöjen hintaindeksiä ja rakennuskustannusindeksiä. (Pohjola 2019, 197; Tilastokeskus s.a.)

Kuluttajahintaindeksi kertoo samaa asiaa kuin elinkustannusindeksi, eli kuluttajan hankkimien tavaroiden ja palveluiden hintojen muutosta Suomessa. Kuluttajaindeksi on käytössä yleisenä inflaation mittarina. Inflaatiolla tarkoitetaan tilannetta, jossa samalla määrällä rahaa saa ostettua vähemmän palveluita ja tuotteita kuin ennen, johtuen yleisestä hintojen laaja-alaisesta noususta. Tavallisesti inflaatioprosentti pyritään pitämään kahden prosentin paikkeilla. (Suomen Pankki.) Kuluttajahintaindeksin pääluvut ovat inflaatio, joka kerrotaan prosenttina kuukausittain, kuluttajahintaindeksi ja elinkustannusindeksi. Kuluttajahintaindeksistä on mahdollista seurata myös yksittäisten tuoteryhmien hintakehitystä ja muutoksia, joka mahdollistaa tarkemman hintakehityksen seurannan. (Tilastokeskus s.a.)

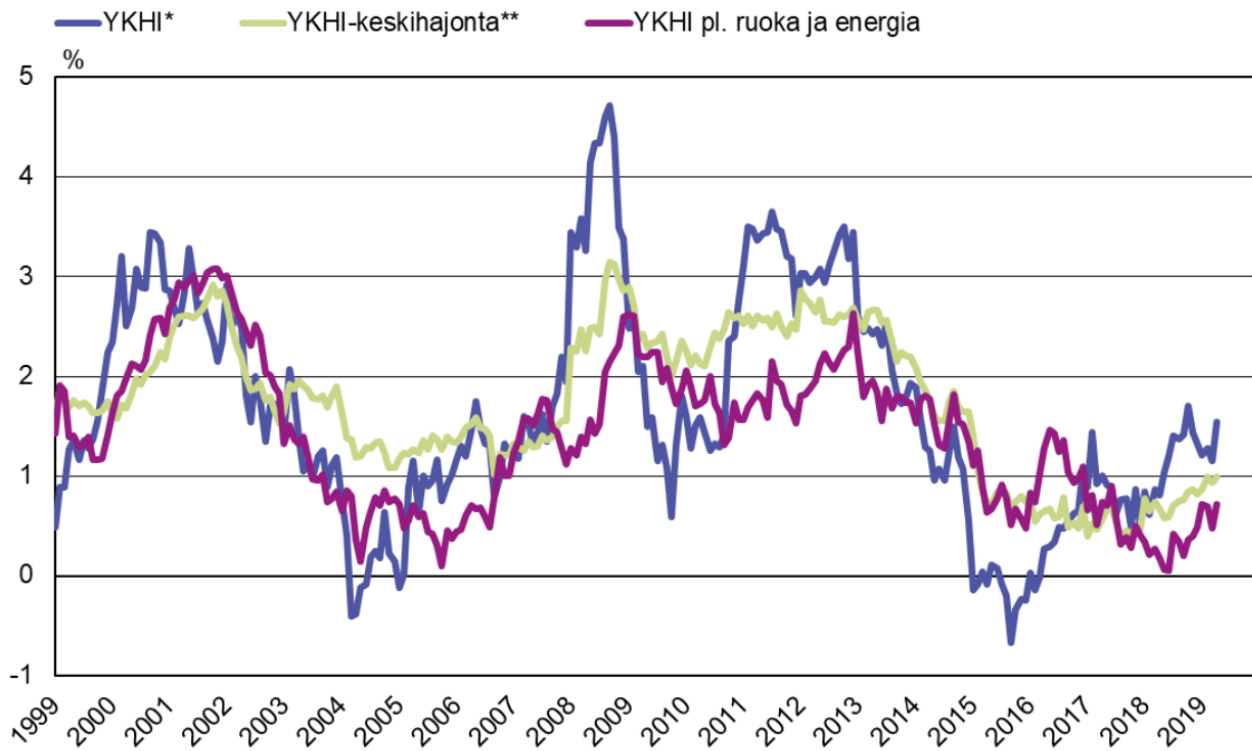
Elinkustannusindeksi ja inflaatioprosentti eivät kuitenkaan aina ole täysin tarkkoja mittareita, jos yritetään selvittää yksittäisen henkilön tilannetta. Elinkustannusindeksi ja inflaatio ovat keskiarvoja hintojen muutoksesta, joten yksittäisen henkilön kulutustottumuksilla voi olla vaikutusta omien elinkustannusten nousuun tai laskuun. Jos esimerkiksi henkilö ei käytä omaa autoa, ei bensen tai dieselin hintojennousu vaikuta yhtä paljon omaan talouteen kuin autoilevalla ihmisellä. Oman henkilökohtaisen inflaation selvittämiseen tai helpottamiseen on saatavilla laskureita ja muun muassa Yle:n nettisivuilla oli vuoden 2022 alussa tarjolla laskuri, joka huomioi inflaatiota laskiessa henkilökohtaisia kulutusvalintoja. (Parviala & Viita 2022.)

Opiskelijoiden elinkustannuksia käsitellessä on huomattava erojen mahdollisuus esimerkiksi opiskelijoiden asuinpaikan, asuintavan ja esimerkiksi elintapojen sekä tottumusten välillä. Q-tutkimus toteutti vuonna 2018 tutkimuksen, johon vastasi yhteensä 1042 korkeakouluopiskelijaa. Tutkimuksen perusteella keskiarvolta opiskelijoiden suurimmat menoerät kuukaudessa olivat; Asuminen (408 €), ruoka (196 €), muut menot (69 €), kulkeminen (66 €) ja ravintolat tai baarit (38 €). (Q-tutkimus 2018.) Tutkimuksen tulokset ovat keskiarvoja vuodelta 2018, eli tulee huomioida asuinpaikkojen väliset erot esimerkiksi asumiskustannuksissa tai viimevuosien kustannustennousu. Tulokset antavat kuitenkin kuvan opiskelijoiden suurimmista menoeristä. Kustannuksia katsoessa kannattaa ottaa huomioon, että esimerkiksi koronasulut ovat voineet vaikuttaa ravintoloiden ja baarien aiheuttamiin kuluihin ja nousevat ruoanhinnat taas nostaneet ruokakuluja vuoden 2018 jälkeen. Elinkustannusten nousua käsitellään seuraavassa luvussa.

2.3 Elinkustannusten nousu

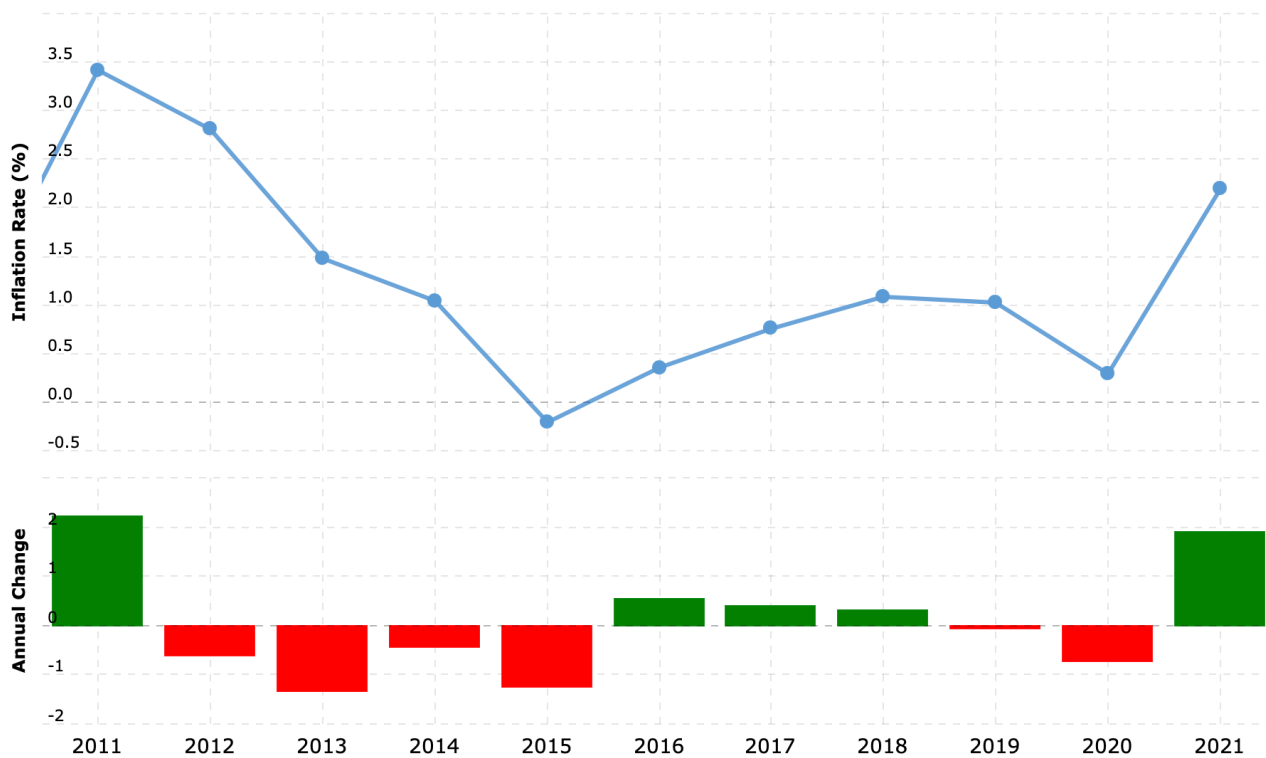
Elinkustannusten nousua seurataan siis muun muassa kuluttajahintaindeksin avulla. Myös inflaatioprosentti antaa hyvää kuvaa sen hetkisestä tilanteesta, koska se kertoo, jos ostovoima on heikentynyt. Euroopan keskuspankki pyrkii rahapolitiikallaan pitämään inflaatioprosentin tasaisena ja se on asettanut tavoitteeksi 2 % muutoksen pidemmällä aikavälillä. Tasainen inflaatio hyödyttää taloutta monella tavalla ja helpottaa esimerkiksi ennustettavuutta. Ongelma inflaation kanssa ei siis olekaan itse inflaatio, vaan se mitä siitä aiheutuu. Tasainen inflaatio on ennustettavissa ja siihen voidaan reagoida helposti, ongelmia alkaa syntyä, kun inflaation kasvu on nopeampaa, kun on odotettu tai se saavuttaa erittäin suuret volyymit. Nopeasti kasvava inflaatio aiheuttaa tuotannon alenemista, julkisen velan kasvua, hintojen nousua, vääristynyttä kuvaa kysynnästä yrittäjien keskuudessa ja rahanarvon alenemisesta johtuvaa säästöjen arvon heikentymistä. (Euroopan Keskuspankki 2023; Pohjola 2019, 199–201.)

Kaikki inflaatiotyypit eivät myöskään ole samanlaisia, vaan inflaatio käsitettä voidaan käyttää useassa eri tilanteessa. Hyperinflaatiolla tarkoitetaan tilannetta, jossa rahan arvon heikentyminen on erittäin voimakasta ja sen kontrolloiminen lähes mahdotonta. Hyperinflaation tapahtuessa tuotteiden hintojen nousu on nopeaa, jopa yli 50 % kuukaudessa. Pahimmissa hyperinflaation tapauksissa hinnat voivat yli kaksinkertaistua muutamissa päivissä, jolloin rahan arvo laskee lähes mitätömäksi. Hyperinflaation taustalla on usein joku tavallisesta poikkeava laajasti vaikuttava tapahtuma, kuten sota. Esimerkiksi 1920- ja 1940-luvulla, hyperinflaatio oli vahvasti näkyvissä Euroopassa. (Pohjola 2019, 197–200.) Pohjainflaatio taas eroaa tavallisen inflaation käsitteestä siten, että sitä katsoessa on tarkoitus keskittyä seuraamaan hintojen kehitystä ilman, että huomioidaan äkillisiä tai tilapäisiä haittoja hintojen kehitykselle. Pohjainflaatiolla siis pyritään saamaan pitkäaikaisempaa kuvaa hintojen kehityksestä ilman, että äkilliset muutokset vääristävät kuvaa. Pohjainflaatiota mitatessa onkin tapana jättää pois tuoteryhmiä, jotka ovat lyhytaikaisten hintojenvaihtelun kohteena. Esimerkkinä voidaan sanoa esimerkiksi energiakriisin aiheuttama energianhintojen äkillinen nousu. Muita äkillisiä tai hetkellisiä inflaatioon vaikuttavia tekijöitä, jotka pohjainflaatiossa voidaan pyrkiä rajaamaan ulos ovat muun muassa pyhien ajankohdat, satojen onnistuneisuus, matkustamisajankohdat tai taloudelliset päätökset esimerkiksi verotuksesta. Alla olevassa kuvassa (kuva 1) on nähtävissä inflaation- ja pohjainflaatioprosenttien ero, jos kuluttajahintaindeksin mitauksesta jätetään pois ruuan ja energian aiheuttamat vaikutukset. (Suomen Pankki 2019.)

Kuva 1. Inflaatiovauhdin poikkeamat pohjainflaatiosta voivat olla suuria (mukaillen Suomen Pankki 2019)

Suomessa inflaatio ei ole tavallisesti ollut pahimmasta päästä, mutta sen on koettu olevan nopeammassa nousussa kuin monissa muissa teollisuusmaissa. Varsinkin 1970-luvulla ja 1980-luvun lopulla inflaation kiihtyminen oli suomessa varsin nopeaa. (Pohjola 2019, 197–198.) Vuosien 2011–2021 välillä Suomen inflaatioprosentti on pysynyt melko tasaisena (esitetty kuvassa 2) ja vaihteluväli on ollut -0,7 % (syyskuu 2015) – 3,7 % (heinäkuu 2011). Vuoden 2021 lopulla tilanne kääntyi kuitenkin merkittävään nousuun. (Euroopan Keskuspankki 2023.)

Kuva 2. Suomen inflaatioprosentti 2011–2021. (mukaillen Macrotrends LCC)

Vuonna 2022 keskimääräinen inflaatioprosentti saavutti lukeman 7,1 %, joka kertoo hintojen nousun valtavasta volyymista. Verrattavissa voidaan sanoa, että vuonna 2021 vastaava prosentti oli 2,2 %. Tilastokeskuksen yliaktuaari Kristiina Nieminen kertoo hintojen nousun olevan korkeinta 40-vuoteen. Nieminen epäilee syyksi poikkeuksellisen korkealle inflaatiolle Venäjän hyökkäystä ja sen aiheuttamien pakotteiden tuomaa painetta. Vuoden 2022 inflaation nousun isoimpina nopeuttajina voidaan katsoa olevan lainakorkojen nousu, sekä energian- ja elintarvikehintojen kallistuminen. (Tilastokeskus 2023.)

Tässä työssä elinkustannusten nousu on rajattu kuluneeseen vuoteen 2022–2023. Saadakseen paremman kuvan kustannusten noususta, on hyvä tutkia tarkemmin hintojen muutosta tuoteryhmittäin. Kuten edellä on sanottu, mahdollistaa kuluttajaindeksi tuotekohtaisen kustannusten nousun tarkastelun. Tuotekohtainen tarkastelu on kuitenkin turhan tarkkaa ja yksityiskohtaista, koska tuoteryhmät sisältävät monia kymmeniä eri tuotteita ja yhteensä kuluttajahintaindeksi sisältää yli 700 muuttujaa. Tämän takia keskitytään sen sijaan tarkastelemaan kustannusten nousua tuoteryhmittäin. Tuoteryhmäkohtainen vertailu antaa hyvää kuvaa hintojen noususta kyseisellä osa-alueella. Kappaleen lopussa otetaan kuitenkin esille myös esimerkkejä yksittäisistä tuotteista, jotka kokivat suurimman nousun vuoden 2022 aikana. Tällä tavalla voidaan luoda kuvaa siitä, miten rajua kustannusten nousu oli tiettyjen tuoteryhmien kohdalla.

Vuoden 2022 kuluttajahintaindeksiä katsoessa voidaan erottaa suuria eroja eri tuoteryhmien välillä. Indeksissä verrataan tuoteryhmien hintoja edellisen vuoden hintoihin, jolloin saadaan laskettua vuosimuutos, joka tuodaan esille prosenttilukuna. Prosenttiluku on saatu aikaan laskemalla keskiarvo kyseisen ryhmän tuotteiden välillä. Suurimman nousun vuoden 2022 aikana koki liikenne (11,32 %), elintarvikkeet ja alkoholittomat juomat (10,5 %), sekä asuminen (9,3 %). Pienimmällä nousulla vuonna 2022 selvisivät terveys (0,55 %), koulutus (1,49 %), sekä vaatetus ja jalkineet (2,02 %). (Tilastokeskus 2023.) Alla oleva taulukko 3 kuvaa kuluttajahintaindeksin muutoksia tuoteryhmittäin.

Taulukko 3. Kuluttajahintaindeksi tuoteryhmittäin 2022. (mukaillen tilastokeskus 2023)

	Vuosimuutos (%)
2022	
0 Kuluttajahintaindeksi	7,12
01 ELINTARVIKKEET JA ALKOHOLITTOMAT JUOMAT	10,50
02 ALKOHOLIJUOMAT, TUPAKKA	3,48
03 VAATETUS JA JALKINEET	2,02
04 ASUMINEN, VESI, SÄHKÖ, KAASU JA MUUT POLTTOAINEET	9,30
05 KALUSTEET, KOTITALOUSKONEET JA YLEINEN KODINHOITO	5,52
06 TERVEYS	0,55
07 LIIKENNE	11,32
08 VIESTINTÄ	6,04
09 KULTTUURI JA VAPAA-AIKA	4,28
10 KOULUTUS	1,49
11 RAVINTOLAT JA HOTELLIT	6,10
12 MUUT TAVARAT JA PALVELUT	2,72

Tarkastellaan lopuksi vielä muutamia esimerkkejä tuotteista, jotka kokivat suurimman muutoksen hinnassa kuluneen vuoden aikana. Tarkastellessa esille voidaan tuoda muun muassa nestemäiset polttoaineet (66,35 %), sähkö (40,81 %), kahvi (37,06 %) ja tuore- tai jäädytetty kala (31,9 %). Kuten tästä voidaan huomata, hintojen nousu on osien tuotteiden kohdalla ollut erittäin merkittävää ja huomattavasti tuoteryhmien keskiarvoprosentteja korkeampaa. (Tilastokeskus 2023.)

2.4 Elinkustannusten nousun syitä

Elinkustannusten nousulle ei voida nimittää vain yhtä ja selkeää syytä, vaan kyseessä on monista eri asioista koostuva kokonaisefekti. Vaikka tässä työssä keskitytään vuoden 2022–2023 väliseen kustannusten nousuun ja sen vaikutuksiin, on hyvä huomioida, että kustannusten nousun syitä on

ollut havaittavissa jo vuoden 2021 aikana. Jotta saadaan laaja kuva kustannusten nousun syistä, käydään läpi myös jo hieman aiemmin vaikuttamaan alkaneita asioita.

Vuoden 2021 lopulla nousuun kääntyneen inflaation alkusyinä voidaan pitää COVID-19 viruksen aiheuttamien taloudellisten sulkujen purun aiheuttamia seurauksia. Pitkiä aikoja kestäneiden rajoitusten purettua, ihmiset pystyivät jälleen käyttämään rahaa useisiin vapaa-ajan harrastuksiin, kuten matkustukseen, ruokailuun ja harrastustoimintaan. Monen toiminnan ollessa rajoitettuna tai suljettuna, oli ihmisillä jäänyt säästöön rahaa ja sulkujen poistuttua ruvettiin sitä kuluttamaan kiihtyvään tahtiin. Tästä johtuvista syistä yritysten oli vaikea vastata kasvaneeseen kysyntään tarpeeksi nopeasti, joka johti tavarahan pulaan ja kuljetusvaikeuksiin, sekä kuljetuskustannusten kasvuun. Tämä taas johti tuotteiden ja palveluiden hintojen korotuksiin. Vuoden 2021 lopulla alkoi näkyä myös korotus energian hinnoissa, kun öljyn, kaasun ja sähkön hinnat alkoivat nousta. Vuoden 2021 lopulla Euroopan keskuspankki arvioi, että noin 50 % inflaation nopeutumisesta voidaan selittää yksinomaan energian hintojen kallistumisella. (Euroopan keskuspankki 2021.)

Vuonna 2022 inflaatio jatkoi kasvuaan ja sen pääsyyksi voitiin nähdä Venäjän 24. Helmikuuta aloittama hyökkäyssota Ukrainassa ja jatkuva energiakriisi. Venäjän aloittaman sodan seurauksena energian hinta jatkoi kasvua ja esimerkiksi Suomen lopetettua sähkön ostamisen Venäjältä jatkoivat energian hinnat kasvuaan. Energian ja raaka-aineiden hintojen jatkuva kasvu aiheutti hidastumia ja häiriöitä tavaroiden, sekä tuotteiden tarjontaketjuissa, jonka takia kuluttajahinnat jatkoivat kasvua. (Suomen Pankki 2022.)

Energiakriisin kaikki syyt eivät kuitenkaan ole Venäjän. Energian hintojen nousua pahensi myös muun muassa Ranskassa olleet ydinvoimala ongelmat, jotka laskivat tarjolla olevaa sähkön määrää ja edistivät hintojen nousua. Ranskasta raportoitiin ajoittain jopa yli 50 % maan ydinvoimaloista olevan pois käytöstä samanaikaisesti. Ongelmat johtuivat koronan viivästyttäneistä huoltotoimista. Samaan aikaan Eurooppa kärsi myös poikkeuksellisen kuumasta kesästä, joka aiheutti tuotannon laskua vesivoiman osalta. Suomessa kriisiä pahensi myös Olkiluoto 3:n myöhästyminen. Olkiluoto 3:n oli uskottu valmistuvan jo 2019, joten sen takia tehtyjä energiantuotanto muutoksia ei voitu enää perua. Tämä aiheutti vajetta energiantuotannossa, joka pahensi jo voimassa ollutta energiakriisiä. (Kalevi Sorsa-säätiö 2023.)

Tilastokeskus mainitsi vaikealle taloustilanteelle myös muita syitä. Esimerkkeinä se toi esille sen, ettei Suomen valtion rakenteellisia ongelmia ole poistunut. Väestön ikääntyminen on edelleen nähtävissä ja esimerkiksi talouden rakennemuutos hidasti talouskasvua. Matkailun palaaminen vuoden 2022 aikana oli hidasta, vaikka suomalaiset matkustivat paremmin taas ulkomaille, oli suomeen suuntautuva matkailu edelleen vahvasti tavoitteita jäljessä. Kiina ja Venäjä tuovat suuren osan

suomen matkailusta, Venäjän matkailu selitettävästä syystä jäi jälkeen, mutta samalla myös matkustus Kiinasta oli odotettua heikompaa. (Tilastokeskus 2022.)

3 Sijoittaminen

Sijoittaminen voi tarkoittaa useisiin eri asioihin sijoittamista, mutta kuten aiemmin mainittiin, tässä työssä se on rajattu käsittämään rahoitusinstrumentteihin sijoittamista. Rahoitusinstrumenteilla tarkoitetaan siis sijoittamisen kohteita, jotka käydään läpi tarkemmin myöhemmin tässä luvussa. Sijoittamisella tarkoitetaan toimintaa, jossa hankitaan haltuun jotain sijoituselementtejä tarkoituksena myydä ne voittoa tavoitellen. Sijoittamisen periaatteena on hankkia sijoituskohde halvemmalla hinnalla, kuin millä se myydään, jolloin saadaan aikaiseksi voittoa. Yleisin syy sijoittamiseen on saada rahaa säästöön, eli sijoittamista voidaan rinnastaa säästämiseen. Toisin kuin säästämisen, sijoittamiseen sisältyy kuitenkin yleensä riskejä. (Raha.fi s.a.)

3.1 Sijoittamisen perusteet

Sijoittaminen on monesta eri vaiheesta koostuva prosessi, jota ymmärtääkseen täytyy huomioida kaikki sen eri vaiheet. Sijoitusprosessin voidaan katsoa alkavan, kun käydään läpi sijoittajan henkilökohtainen kyky sietää sijoittamiseen liittyviä riskejä. Riskillä tarkoitetaan sijoittavan henkilön valmiutta suhtautua mahdollisiin tuottoihin tai tappioihin, mutta yleensä riski mielletään tappioiden sietämisen arviointina. Sijoittajan riskinsietokyky on täysin yksilöstä riippuvaa, mutta usein se määrittää sijoittajan kyvyn pyrkiä tiettyihin tuotto-odotuksiin. Jotta voidaan odottaa sijoitukselle isoja tuottoja, täytyy henkilön olla varautunut myös suurempaan mahdollisuuteen tappioista. Jos taas tähdätään pienempiin voittoihin, voidaan sijoittaa myös tilanteissa, joissa riskisietokyky on matalampi. (Kallunki, Martikainen & Niemelä 2019, 12.)

Seuraavana sijoitusprosessin vaiheena voidaan pitää tuoton ja riskin arviointia. Sijoituksen tuotto saadaan aikaan, kun tarkastelemalla sijoituskohteen myyntihintaa, verrattuna sen ostohintaan eli nähdään kohteen hinnannousu. Myös mahdolliset sijoittajalle suoritettavat maksut ovat sijoituksen tuotto, näitä voivat olla esimerkiksi osakkeista saadut osingot tai kiinteistösijoituksesta saadut vuokratulot. (Kallunki, Martikainen & Niemelä 2019, 14.) Esimerkiksi osakkeiden tuottoja arvioidessa voidaan monesti tarkastella osakkeen tuottoprosenttia, joka saadaan muodostettua alla esitettyllä kaavalla (kuva 3).

$$\text{Osakkeen tuotto \%} = \frac{\text{Osakkeen myyntihinta} - \text{osakkeen ostohinta} + \text{osingot}}{\text{Osakkeen ostohinta}} \times 100$$

Kuva 3. Osakkeen tuottoprosentin laskentakaava (mukaillen Kallunki, Martikainen & Niemelä 2019, 12)

Osakkeiden tuotto-odotukset vaihtelevat valtavasti eri kohteiden välillä, joka aiheuttaa sijoittajalle vaikeuksia valikoida sijoituskohdetta. Jos tavoitellaan maksimaalista voittoa voi vaikuttaa kannattavimmalta sijoittaa korkeimman tuotto-odotuksen kohteisiin, mutta mitä korkeampi tuotto-odotus, kertoo se yleensä myös korkeammasta riskistä. Sijoittajan tulee siis arvioida riskin kannattavuutta ja uskoa siihen, että sijoitus tuottaa odotetun voiton.

Sijoituspäätöksen tekemisen ensimmäinen osuus on selvittää, miten suureen riskiin sijoittaja on valmis sijoitusta tehdessä. Tämä saadaan selville yleensä arvioimalla sijoituksen riskiä ja vertaamalla sitä sijoittajan taloudelliseen valmiuteen, sekä elämäntilanteeseen. Perussääntönä voidaan pitää periaatetta, jonka mukaan sijoittajan ei tulisi sijoittaa isompaa määrää rahaa kuin mitä hän on valmis menettämään ilman, että se kaataa sijoittajan taloudellista vakautta. Esimerkiksi velkarakalla sijoittamiseen tulisi suhtautua hyvin skeptisesti ja varoen. Sijoittaessa tulisi etsiä tasapainoa tuoton ja riskien välillä, eli sijoittajan tulee löytää sijoituskohde, jossa riskit eivät aiheuta sijoittajalle jatkuvaa jännitystä, ja tuotto-odotus on tasapainossa riskien kanssa. (Kallunki, Martikainen & Niemelä 2019, 16–21.)

Yksi tärkeä asia onnistuneessa sijoittamisessa ja sen suunnittelussa on ajatusta siitä, miten sijoittaja jakaa sijoituksensa. Sijoitusten jakamisella tarkoitetaan tapaa pienentää sijoitusten riskiä jakamalla sijoitettuja varoja eri sijoituskohteisiin. Sijoituskielessä sijoittaja kasaa näin ollen sijoitussalkkuja, jotka sisältävät useita eri sijoituskohteita. Riskin pieneneminen perustuu sijoitussalkun tuotto-odottaman laskutapaan. Sijoitussalkun tuotto-odotusta laskiessa lasketaan salkun sisältämien yksittäisten sijoituskohteiden tuotto-odotuksista keskiarvo. Sijoitussalkun riskiä taas mitataan laskeamalla salkun sisältämien kohteiden keskihajonta, eli tuottojen vaihtelu. Sijoittajan tulee huomioida kuitenkin myös se, että hajauttamallakaan ei voi poistaa riskiä sijoituksista kokonaan. (Kallunki, Martikainen & Niemelä 2019, 29–36.)

3.2 Sijoittamisen muodot

Kuten edellä sanottiin, on sijoittajalla valittavissa useita eri sijoituskohteita ja muotoja. Sijoituskohteen valintaan vaikuttaa useat eri asia, kuten sijoittajan riskinsietokyky ja aikahorisontti, eli kuinka pitkälle aikavälille sijoituksia aiotaan tehdä. Osa sijoittaa nopean rikastumisen toivossa, osa ensiasuntoa varten, toiset eläkettä tai tulevaisuutta ajatellen. Se kuinka monta vuotta aikoo pitää rahat kiinni sijoituksissa vaikuttaa valtavasti onnistuneen sijoituskohteen valintaan. Myös halukkuus tai kyky ottaa riskejä vaikuttaa siihen, mikä sijoituskohde palvelee parhaiten tiettyä sijoittajaa. (Pörsisäätiö s.a.)

3.2.1 Osakkeet

Osakeyhtiöt on jaettu osakkeisiin, eli osakkeella tarkoitetaan siis tietyn suuruista osuutta kyseisestä yhtiöstä. Osakkeen omistaja omistaa siis hallitsemansa osakkeen kautta tietyn suuruisen osa kyseisestä yhtiöstä. Osakeyhtiön osakkeiden määrä ei ole määritelty tarkkaan, vaan se vaihtelee yhtiökohtaisesti. Jos yhtiöllä olisi esimerkiksi 100 osaketta ja tarkasteltava henkilö omistaisi niistä 10, omistaisi hän siis 10 % kyseisestä yhtiöstä. Todellisuudessa yhtiöiden osakkeiden määrä on huomattavasti suurempi, mutta tällä esimerkillä voitiin tuoda esille osakkeen omistuksen perusidea. (Sijoittaminen.com s.a.)

Ostamalla yhtiön osakkeita saa osakkeenomistaja yleensä paikan mukaan päätöksen tekoon yhtiökokouksessa ja sen lisäksi oikeuden osakkeiden omistajille maksettavaan osinkoon. Yhtiökokouksessa päätetään muun muassa yhtiön hallituksen jäsenien valinnasta, uusien osakkeiden mahdollisesta liikkeelle laskusta ja muista yhtiön asioista. Osakkeenomistajalla ei ole ensisijaista oikeutta yhtiön varallisuuteen, vaan esimerkiksi yhtiön velat ovat osakkeen omistaja oikeuksien edessä. Konkurssin koittaessa osakesijoittaja saa varojansa takaisin vain, jos yhtiön velkojen maksun jälkeen on yhtiöllä vielä varallisuutta. Usein näin ei kuitenkaan tapahdu, jonka takia osakkeenomistajalla on myös riskitekijöitä. Osakeyhtiön maksamalla osingolla tarkoitetaan osakkeenomistajille maksettavaa korvausta sijoituksesta ja sen mukana tulleesta riskistä. Jotta osinkoa voidaan jakaa, täytyy yhtiön tuloksen olla voitollinen ja sillä täytyy olla voittovaroja, joita jakaa. (Kallunki, Martikainen & Niemelä 2019, 75; Sijoittaja.fi s.a.)

Osakkeita ostetaan ja niillä käydään kauppaa arvopaperipörssissä. Osakkeiden ostaminen on mahdollista kenelle tahansa, mutta jotta osakkeita voidaan ostaa, tarvitsee osakkeiden ostosta kiinnostunut henkilö itselleen välittäjän. Välittäjinä toimivia yhtiöitä on monia eri, kuten esimerkiksi Aktia, Danskebank, Nordea tai Nordnet. Välittäjä ja osakkeiden ostosta kiinnostunut henkilö sopivat keskenään asiakassopimuksen, jonka jälkeen kyseiselle henkilölle avataan arvo-osuustili, sekä rahatili. Arvo-osuustilin tarkoitus on toimia osakkeiden säilytyspaikkana, kun taas rahatilin avulla liikkuu kauppoihin liittyvät maksut. Osakekauppa onnistuu asiakassopimuksen jälkeen esimerkiksi verkossa, jonka kautta osakkeita voi ostaa ja myydä. Osakkeiden säilytyksestä, ostosta ja myynnistä maksetaan vuosittain erilaisia maksuja ja välityspalkkioita, joiden suuruus vaihtelee palveluntarjoajan mukaan. (Saario 2016, luku 2.) Itselleen parhaan välittäjän valinnassa voi auttaa monet internetin palvelut, joissa välittäjiä vertaillaan esimerkiksi hinnan, käytettävyyden, monipuolisuuden ja palveluiden perusteella. Esimerkiksi Sijoittaja.fi tarjoaa netissä välittäjävertailun, jonka avulla käyttäjä voi etsiä itselleen parhaan välittäjän omien tarpeidensa perusteella. (Heikinheimo 2022.)

Osakkeiden tuotto perustuu osakkeiden arvonnousuun ja osakkeiden omistajien saamiin osinkoihin. Osakkeiden sanotaan olevan pitkällä aikavälillä paras sijoitusmuoto, sillä osakkeiden

vuosituotto on ollut suomessa esimerkiksi vuode 1966–2017 välillä mitattuna noin 8,5 %. Osakkeiden hyvä tuotto kompensoi osakkeiden mukana tuomaa riskiä, joka aiheutuu osakkeidenarvon siirtoutumisesta osakemarkkinoiden tilanteeseen ja yhtiö kykyyn tuottaa voittoa. Osakesijoitusten riskiä voi pienentää jakamalla sijoituksia eri kohteisiin, josta puhuttiin luvussa 3.1. (Saario 2016, luku 3.2.)

3.2.2 Rahastot

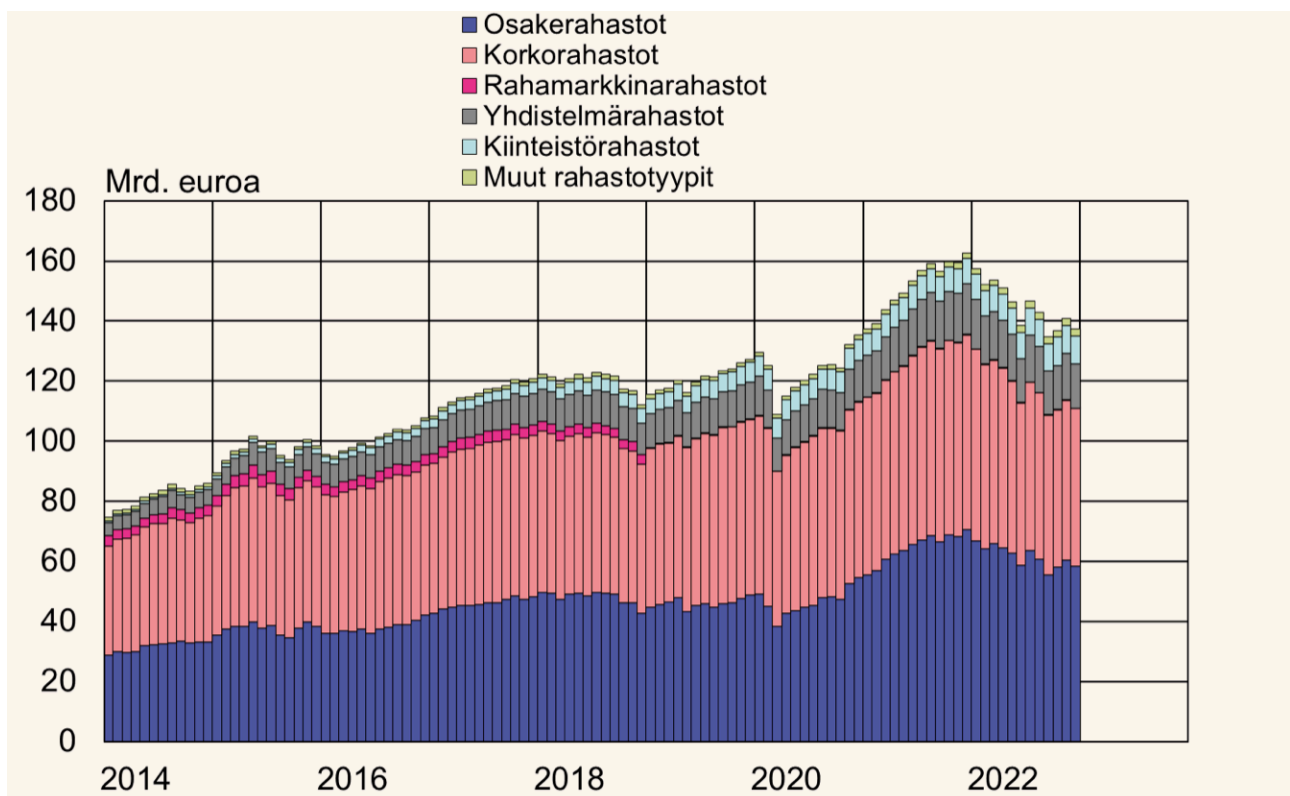
Sijoitusrahastot ovat suomalaisten keskuudessa yksi suosituimmista sijoittamisen kohteista. Tilastokeskus uutisoi, että vuonna 2020 noin 1,3 miljoonaa suomalaista omisti sijoitusrahastoja, joka vastaa noin 25 % maan asukkaista. Vuoden 2021 aikana sijoitusrahastoihin tehtiin uusia sijoituksia yli 10 miljardilla eurolla. Vuoden 2021 lopulla suomalaisten kotitalouksien omistama osuus sijoitusrahastojen pääomasta oli yli 40 % eli rahastojen suosio näkyy selvästi kotitalouksien keskuudessa. (Suomen Pankki 2022; Tilastokeskus 2022.)

Sijoitusrahastoilla tarkoitetaan rahastoja, joista sijoittaja ostaa rahasto-osuuden ja näin ollen omistaa osuutensa suuruisen osan rahaston varallisuudesta. Sijoitusrahasto taas sijoittaa eteenpäin siihen sijoitettuja varoja erilaisiin arvopapereihin, kuten osakkeisiin. Rahaston tekemiä sijoituksia hallinnoi salkunhoitaja, eli rahaston sääntöjen mukaan sen varoja erilaisiin kohteisiin sijoittava henkilö. Rahastojen varallisuus määräytyy sen mukaan, miten sen sijoituskohteiden arvo määräytyy ja kuinka paljon rahaa sijoittajat siihen sitovat, myymällä tai ostamalla osuuksia rahastosta. Sijoitusrahastoja on kahta eri luokkaa riippuen siitä, miten niiden sijoittamista säädellään. Ensimmäinen luokka on niin sanotut UCITS-rahastot, joiden sijoitustoimintaa ja kohteita säädellään sijoitusrahastodirektiivillä, jota sen tulee noudattaa. UCITS-rahastojen tulee muun muassa hajauttaa sijoituksen usein eri sijoitusmuodon välillä ja direktiivin mukaan se ei saa sijoittaa yli 10 % rahaston varallisuudesta samaan sijoituskohteeseen. Toinen sijoitusrahastojen luokka on vaihtoehtorahastot. Vaihtoehtorahastojen toimintaa säädellään Euroopan Unionin vaihtoehtorahastoja käsittävällä direktiivillä (Alternative investment fund managers directive eli AIFMD). Vaihtoehtorahastojen toiminta ja sijoittaminen ei ole yhtä rajoitettua ja säädeltyä kuin UCITS-rahastojen. (Kallunki, Martikainen & Niemelä 2019, 116-119; Osakesijoittaja s.a.)

Sijoitusrahastoja voidaan jakaa eri rahastotyyppeihin niiden harjoittaman sijoitustavan mukaan. Eri-laisia rahastotyyppejä ovat muun muassa pitkän koron rahastot, lyhyen koron rahastot, yhdistelmä rahastot ja osakerahastot. Pitkän koron rahastot sijoittavat rahojaan yleensä yli vuoden laina-ajan omaaviin pitkäaikaisiin joukkolainoihin, sekä muihin korkopapereihin. Lyhyen koron rahastojen sijoitukset kohdistuvat nimen mukaisesti lyhytaikaisempiin sijoituksiin, kuten valtion velkasitoumuk-siin, pankkien sijoitustodistuksiin ja lyhytaikaisiin joukkolainoihin. Lyhyen koron rahastoita ovat kä-teisrahastot, rahamarkkinarahastot ja muut lyhyen koron rahastot, joissa sijoitusaika vaihtelee 60

päivän ja yhden vuoden välillä. Yhdistelmärahastot koostuvat sekä osakkeisiin että joukkolainoihin sijoituksesta ja niiden idea perustuu kykyyn reagoida markkinoiden vaihteluun sijoitusten kohdetta muuttamalla. Rahaston säännöissä voidaan määrittää, kuinka suuri osa kumpaankin kohteeseen sijoitetaan rahaston varoista, joka on tärkeää rahaston riskiä arvioidessa. Osakerahastot sijoittavat varansa osakkeisiin. Osakerahastoja on tapana jakaa eri ryhmiin rahaston kohteista, sijainnista, toimialasta tai sijoitettavien yritysten koosta riippuen. (Säästöpankki 2023.) Muita rahastotyypppejä voivat olla myös esimerkiksi rahasto-osuusrahastot tai kiinteistörahastot. Rahasto-osuus rahastot sijoittavat varallisuutta muihin sijoitusrahastoihin minimoiden näin mahdollista riskiä. Kiinteistörahastot sijoittavat nimenmukaisesti kiinteistöihin, kuten asuin- tai toimitiloihin. (Kallunki, Martikainen & Niemelä 2019, 124–125.)

Alla olevassa kuvassa (kuva 4) esitetään suomalaisten sijoitusrahastojen pääomakanta vuosina 2014–2022 rahastotyypeittäin. Suomen Pankki huomauttaa, että vuonna 2019 suurin osa rahamarkkinarahastoista siirtyi korkorahastoiksi johtuen EU:n rahamarkkinarahasto asetuksesta (Suomen Pankki 2023.)

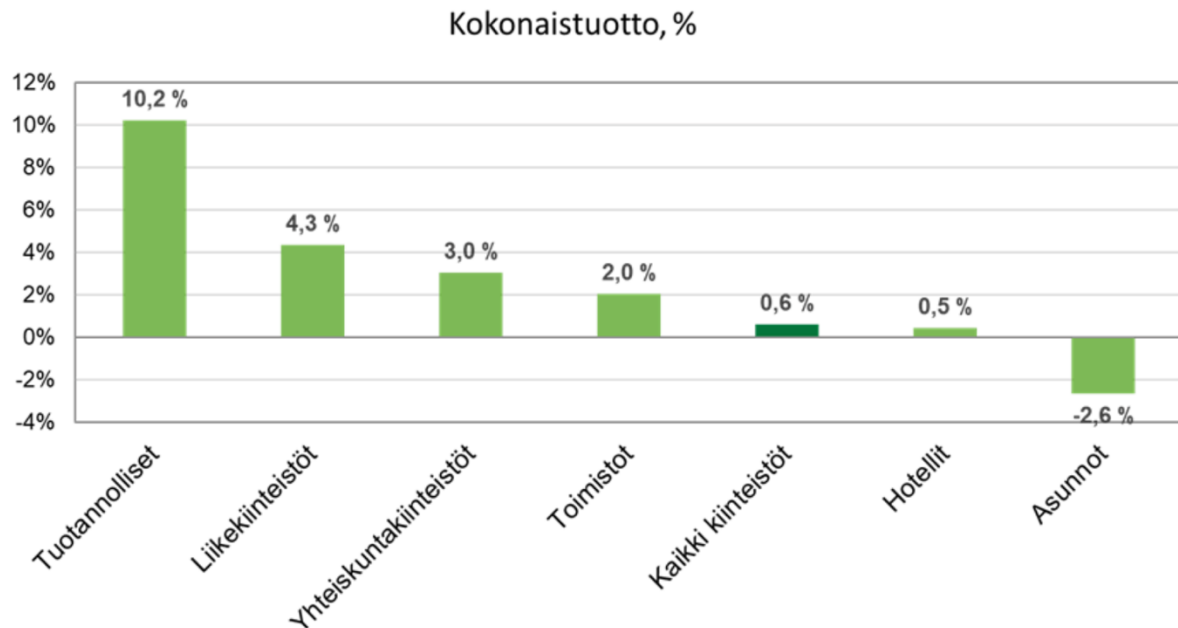

Kuva 4. Sijoitusrahastojen pääomakanta supistui tuntuvasti vuonna 2022. (mukaillen Suomen Pankki 2023.)

3.2.3 Kiinteistöt

Kiinteistösijoittamisella tarkoitetaan rahan sijoittamista kiinteistöihin, joko suoraan ostamalla kiinteistö tai esimerkiksi rahastojen kautta. Suoralla sijoituksella saadaan itselleen kiinteistön hallinta joko kokonaan tai osittain, sekä kiinteistön mahdolliset tuottamat voitot. Kiinteistön ja sen alueella sijaitsevat rakennukset omistavat yleensä kiinteistö-, asunto-osaakeyhtiö tai luonnollinen henkilö. Kiinteistöillä voidaan tarkoittaa esimerkiksi asuntoja, toimistotiloja, liiketiloja, tuotannollisia tiloja tai hotelleja. (Roininen 2018; Sijoittaja 2020.)

Kiinteistösijoittamisen tuotto perustuu kahteen mahdollisuuteen, kiinteistön tuomiin kiinteisiin tuloihin eli esimerkiksi vuokratuloihin ja kiinteistön suoraan arvonnousuun. Asunnon vuokrauksessa sijoittaja hankkii itselleen omistukseen asunnon, johon muuttava vuokralainen maksaa jatkuvasti vuokramaksuja, jotka muodostavat sijoittajalle tasaisen tulovirran. Vuokratessa asuntoa on sijoittajalla mahdollisuus valita vuokralaisensa, jonka haltuun asunto annetaan käyttöön ja jonka katsotaan pitävän huolta esimerkiksi sen siisteydestä, saatuja vuokratuloja vastaan. Vuokra-asunto voidaan myös jakaa esimerkiksi useisiin soluihin, eli vuokrata huoneita erikseen eri vuokralaisille osana isompaa yhteisasuntoa. Toinen kiinteistön tuotto muodoista on kohteen arvonnousu. Kiinteistön arvonnousu voi perustua esimerkiksi alueen yleiseen hintatason kasvuun, palveluiden kehitykseen tai kiinteistöllä sijaitsevien kohteiden kehitykseen. Kiinteistösijoitusten kokonaistuoton muodostaa arvonmuutostuotto ja siihen lisätty nettotuotto (vuokratulot – hoitokulut). Kiinteistösijoitukset tuottivat sijoitusryhmänä KTI:n kiinteistöindeksin mukaan 0,6 % vuonna 2022. Ero edellisiin vuosiin on huomattava, koska vuonna 2020 vastaava luku oli 3 % ja vuonna 2021 9 %. Syyksi KTI mainitsee kiinteistöjen arvojen laskun, sekä nettotuottojen jatkuvan huonontumisen. Jako kokonaistuotto prosentin mukaan erilaisten kiinteistöjen välillä esitettynä alla olevassa kuvassa (kuva 5). (KTI kiinteistötieto Oy 2023; Sijoittaja 2020.)

Kuva 5. Kokonaistuotot kiinteistösektoreittain 2022. (KTI Kiinteistötieto Oy)

Kiinteistösijoitukset eivät ole täysin kuten muut sijoitusmuodot, vaan niihin liittyy myös muista muodoista erotteluvia poikkeuksia. Yksi poikkeuksista on se, että kiinteistösijoituksiin liittyy usein kuukausittaisia maksuja kuten vastikkeita, esimerkiksi asunto-osakeyhtiössä maksettava yhtiövastike, eli korvaus yhtiön kulujen maksamista varten. Kiinteistöt voivat vaatia myös erilaisia korjauksia tai remontteja, joihin joudutaan sijoittamaan lisää rahaa. Toinen poikkeus on ennustettavissa olevat tuotot, johtuen vuokran kiinteästä määrästä ja kuukausittaisesta maksuvaatimuksesta. Muita mainittavia eroja ovat kiinteistösijoitusten suuri sijoitusvaatimus, johtuen sijoituskohteiden korkeasta hinnasta ja korkeat kaupankäyntikulut (esimerkiksi välityspalkkiot). (Kallunki, Martikainen & Niemelä 2019, 88–90; Roininen 2018, 83–85.)

3.2.4 Muut sijoituskohteet

Valuuttasijoittaminen on yksi sijoittamisen muoto. Valuuttasijoittaminen perustuu valuuttakauppaan eli Forex-kauppaan (Foreing Exchange). Valuuttakaupalla tarkoitetaan kahdella eri valuutalla käytävää kaupankäyntiä. Valuuttakaupan tuotto eli voitonsaanti perustuu valuuttojen välisten kurssien vaihteluun, ideana toimii siis ostaa yhtä valuuttaa ja toivoa sen arvon nousevan verrattuna toiseen. Valuuttakauppaa käydään aina valuuttapareittain, esimerkiksi voidaan ottaa valuuttapari EUR/USD eli euron suhde Yhdysvaltojen dollariin. Valuuttaparilla on aina kurssi eli luku, joka kertoo valuuttojen välisen eron. EUR/USD valuuttakurssi voi olla esimerkiksi 1,25, joka tarkoittaa siis sitä, että investoimalla yhden euron saadaan 1,25 dollaria. Vaihtokursseja seurattaessa puhutaan joko noususta tai laskusta. Nousu tarkoittaa esimerkiksi EUR/USD parissa, että euro on vahvistumassa dollariin verrattuna, lasku taas tarkoittaa päinvastaista. Valuuttakurssien vaihteluun vaikuttavia asioita

on lukuisia, kuten esimerkiksi uutiset, inflaatioprosentit, keskuspankit ja maiden luottoluokitukset. Valuuttamarkkina on kooltaan jättimäinen ja valuuttakaupan yksi merkittävistä eroista muuhun sijoittamiseen on se, että toisin kuin esimerkiksi pörsseissä käytävää osakekauppaa, voi valuuttakauppaa käydä ympäri vuorokauden. Valuuttakauppa sulkeutuu ainoastaan viikonloppuisin, eli sijoittajalla on mahdollisuus kaupankäyntiin 24 tuntia vuorokaudessa. Taulukossa 4 (alla) on esitetynä valuuttakaupan seitsemän suurinta valuuttaparia. (Sijoittaminen 2023; Valuuttakauppa 2023.)

Taulukko 4. Yleisimmät suuret valuuttaparit. (mukaillen Sijoittaminen 2023.)

Euro (EUR)	Yhdysvaltojen dollari (USD)
Yhdysvaltojen dollari (USD)	Japanin jeni (JPY)
Englannin punta (GBP)	Yhdysvaltojen dollari (USD)
Yhdysvaltojen dollari (USD)	Sveitsin frangi (CHF)
Yhdysvaltojen dollari (USD)	Kanadan dollari (CAD)
Australian dollari (AUD)	Yhdysvaltojen dollari (USD)

Kryptovaluutat ovat digitaalisesti liikuteltavia salauskirjoitusteknologiaan perustuvia virtuaalivaluuttoja, joita on olemassa nykyään tuhansia erilaisia. Aikaisimpina pidettyjä kryptovaluuttoja on ollut olemassa jo 1990-luvulla (DigiCash, CyberCash), mutta tunnetuin ja nykyisten kryptovaluutoiden edelläkävijä on vuonna 2009 liikkeelle laskettu Bitcoin. Kryptovaluutoiden ero tavalliseen valuuttaan virtuaalisen muodon lisäksi on se, että kryptovaluutoiden liikennöinti toteutetaan ilman rahotuslaitoksia. Kryptovaluutoiden markkinapaikkoina toimivat digitaaliset alustat ja ne tallennetaan digitaalisiin lompakkoihin. Toisin kuin tavallisen rahan kohdalla, suurimpien kryptovaluutoiden määrä on myös rajallinen, eikä sitä voida luoda tai painaa lisää tyhjistä kuten tavallista rahaa. Virtuaalivaluutat eivät ole virallisia maksuvälineitä, mutta on olemassa yrityksiä, jotka hyväksyvät esimerkiksi Bitcoinin maksuvälineenä. Suosituimpia kryptovaluuttoja tämänhetkisellä markkinalla ovat muun muassa Bitcoin, Ethereum ja Litecoin. (Fasoúlas, Manninen & Niiranen 2019, 46; AO Kaspersky Lab 2023; Osakesijoittaja 2023.)

4 Tutkimus

Opinnäytetyön tutkimus toteutettiin kvantitatiivisella eli määrällisellä tutkimusmenetelmällä. Kvantitatiivinen tutkimus tarkoittaa siis vastausmääriin perustuvaa tutkimusta. Kvantitatiiviselle tutkimukselle on tyypillistä tutkimuslomakkeet, jonka vastausvaihtoehdot on täytetty valmiiksi ja avoimia kysymyksiä ei ole suuria määriä. Kvantitatiivinen tutkimus on hyvä luomaan kuvaa siitä, missä olemassa oleva tilanne on sillä hetkellä menossa. Kvantitatiiviselle tutkimukselle on erityisen tärkeää hyvin luodut kysymykset. (Heikkilä 2014, 15–18.)

4.1 Tutkimusmenetelmä ja kohderyhmä

Tämän tutkimuksen menetelmäksi valikoitui kvantitatiivinen tutkimus, koska tutkiessa elinkustannusten vaikutusta opiskelijoihin, on erityisen tärkeää saada laaja ja monipuolinen joukko vastauksia. Opiskelijoiden joukossa on mahdollista olla hyvin erilaisessa tilanteessa olevia ihmisiä, joten esimerkiksi muutamilla haastatteluilla toteutettu laadullinen tutkimus mahdollistaa suurempaa mahdollisuutta sattumalle. Jotta saataisiin tehokkaasti ja järkevästi vastauksia mahdollisimman monelta kohderyhmään kuulualta on kvantitatiivisella otteella suoritettu kysely paras vaihtoehto. Koska tutkimuksessa myös yritetään selvittää nykytilannetta, eli onko tapahtunut muutosta elinkustannusten nousun takia, on mielestäni erinomainen valinta suorittaa nimenomaan määrällinen tutkimus. Laaja vastaajajoukko mahdollistaa oletusten tekemisen vastauksista ja antaa luotettavuutta siihen, ettei vastauksien yleistäminen ole täysin väärin tai ettei sattumalla ole liian suurta mahdollisuutta tuloksissa. Kvantitatiivinen tutkimus myös mahdollistaa tehokkaasti laajan vastausmassan keräämisen, joka on tutkittavan aiheen kannalta erityisen tärkeää. Kvantitatiivinen tutkimusmenetelmä myös mahdollistaa hyvin numeeristen taulukoiden luomisen vastauksista, joiden avulla on helppo tuoda esille mahdollisia muutoksia tai huomioita tutkittavasta aiheesta.

Tutkimuksen kyselylomakkeen tarkka suunnittelu mahdollistaa merkittävien ja kyselyn kannalta oleellisten vastausten saannin. Kyselylomaketta tehdessä hyödynnettiin Haaga-Helian menetelmäpajan tarjoamaa ammattiapua, jotta kysymykset tuottaisivat mahdollisimman tarkkaa tietoa, joka vastaisi nimenomaan tutkimuksen ongelmiin. Kyselyä suunnitellessa haluttiin se pitää mahdollisimman lyhyenä ja tehokkaana, koska lyhyen kyselyn vastausprosentti on usein korkeampi, jolloin tuloksia on helpompi kerätä suurempi määrä. Kyselyn kysymyksiä muodostui lopulta 16 (nähtävillä liite 2). Tutkimuksen 16 kysymystä pitää sisällään vain yhden avoimen kysymyksen. Monipuolinen kysely myös mahdollistaa paremman tiedonkeruun, joten kysely sisältää myös kolme Likertin asteikkoa mukailevaa kysymystä, joista yhdessä on useampi väittämä. Tämän lisäksi mukana on vastaajien taustoja kuvaavia kysymyksiä, sekä muita aiheen kannalta oleellisia kysymyksiä.

Tutkimuksen kohderyhmäksi valikoitiin juuri Haaga-Helian oppilaat muutamasta tärkeästä syystä. Ensimmäisenä oman koulun oppilailta vastausten saaminen on todennäköisempää, joka

mahdollistaa laajemman vastausmäärän. Tämä taas on tärkeää kyselyn luotettavuuden ja merkittävyyden kannalta. Toiseksi koska tutkimuksen kohderyhmän oppilaat ovat kaikki ammattikorkeakouluoppilaita Haaga-Heliasta, ei tarvitse lisäksi ensin tutkia, onko yleistettävää eroa sen perusteella missä koulussa oppilaat opiskelevat. Esimerkiksi yliopisto-opiskelijoilla ja ammattikorkeakouluopiskelijoilla voi olla koulusta johtuvia eroja, joista päästiin näin eroon. Kolmanneksi kohderyhmään valikoitui juuri liiketalouden tradenomit ja tietojenkäsittelyn tradenomit, koska heidän koulutuslinjallensa myönnetty tutkimuslupa mahdollisti sen, että molemmilta linjoilta saadaan useita vastauksia. Tämän tärkeys tulee esille siinä, että jos kyselyyn olisi vastannut esimerkiksi vain yksi restonomi opiskelija, ei hänen vastauksensa voitaisi sanoa edustavan kaikkia restonomiopiskelijoita vastausmäärän vähyyden takia. Laajempi vastaajamäärä mahdollistaa luotettavamman kuvan kohderyhmästä.

4.2 Tutkimuksen toteutus

Tutkimuksen aluksi kerättiin kasaan aiheen kannalta tärkeä tietoperusta. Tietoperustan keräämisen jälkeen oli helpompi luoda kyselyä varten luodut kysymykset, joita muodostui lopulta 16 (liite 2). Kyselyn vastaukset kerättiin anonyymillä Webropol-kyselyllä, joka lähetettiin tutkimuksen kohderyhmälle sähköpostitse saatekirjeen kanssa (katso liite 1). Kyselyn kohderyhmä koostui 1000 satunnaisotannalla valitusta liiketalouden tradenomiohjelman, sekä tietojenkäsittelyn tradenomiohjelman opiskelijasta.

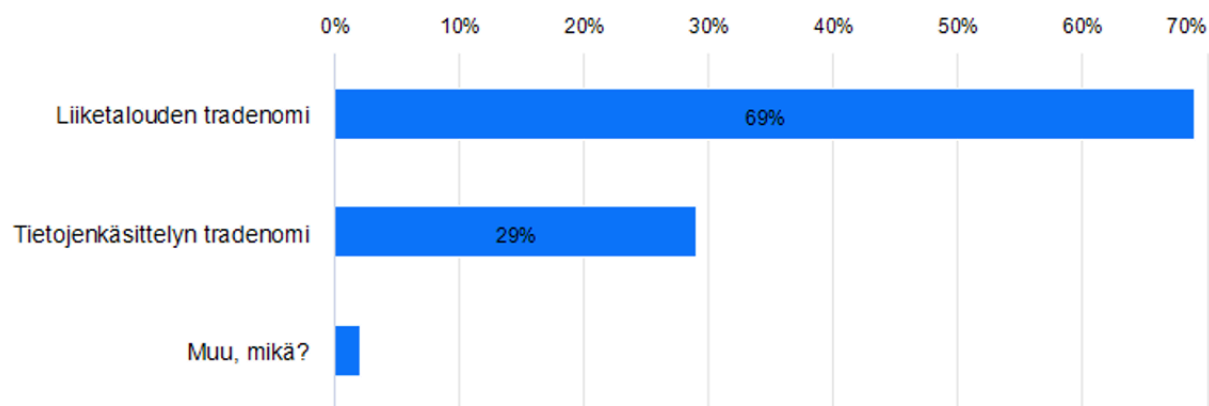
Tutkimuksen kysely toteutettiin 27.3. – 6.4.2023. Kyselyn avasi yhteensä 130 opiskelijaa, joista vastaamisen aloitti 104 ja lopullinen vastaus saatiin 91 vastaajalta. Vastaajien joukossa oli liiketalouden tradenomien ja tietojenkäsittelyn tradenomien lisäksi 2 muun koulutuslinjan opiskelijaa. Kyselyn vastausmäärä jäi toivottua alhaisemmaksi, mutta onneksi silti suhteellisen hyvä määrä vastasi kyselyyn. Kyselyn vastauksia analysoitiin sekä Webropolin työkaluilla, että Excel-ohjelmalla. Tutkimustuloksien merkityksellisyyttä tutkiessa käytettiin apuna muun muassa Mann Whitney- ja khiin neliö- testejä (liite 3). Näissä testeissä käytetään apuna muun muassa tulosten merkitsevyyttä mittaavaa p-arvoa. (Tilastokeskus 2023.)

4.3 Tutkimuksen tulokset ja analysointi

Kyselyyn vastanneet 91 henkilöä jakautuivat kahden eri koulutuslinjan välille, jonka lisäksi kaksi henkilöä vastasivat olevansa muulta koulutuslinjalta. Vastanneista 91 henkilöstä 63 vastaajaa eli 69 % opiskelivat liiketalouden tradenomiksi ja 26 vastaajaa eli 29 % tietojenkäsittelyn tradenomiksi (esitetty alla kuva 6). Koska vain kaksi henkilöä vastasi opiskelevansa muulla koulutuslinjalla, kuin mitkä olivat kohderyhmänä, on heidän osaltansa esimerkiksi ristiintaulukointi koulutuslinjojen välillä jätetty pois. Kahden joku muu vastauksen antaneen opiskelijan osuus vastauksista oli 2,2 % ja

heistä toinen vastasi opiskelevansa sairaanhoitajaksi. Toinen jätti koulutuslinjaa koskevan vastauskohan tyhjäksi ja vastasi vain joku muu.

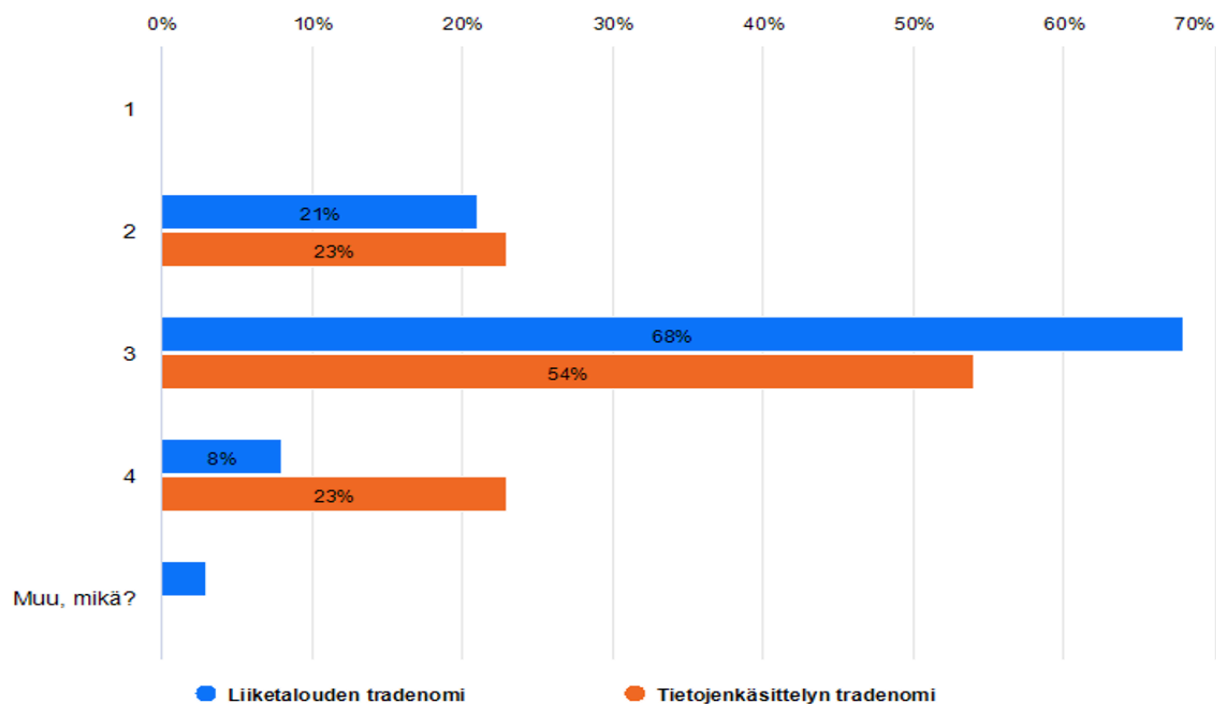
Vastaajien määrä: 91

Kuva 6. Vastaajien jakautuminen koulutuslinjan mukaan

Opiskeluvuosiasteen mukaan opiskelijat jakautuivat seuraavasti. Ensimmäisen vuosiasteen opiskelijoita ei ollut ollenkaan. Suurin osa vastaajista jakautui 2–4 vuosiasteen välillä, jonka lisäksi yksi liiketalouden tradenomi vastasi olevansa 5 vuoden opiskelija ja yksi valmistunut. Liiketalouden tradenomeista 20,6 % eli 13 vastaajaa oli toisen vuoden opiskelijoita, 68,3 % eli 43 vastaajaa kolmannen vuoden opiskelijoita ja 7,9 % eli 5 vastaajaa neljännen vuoden opiskelijoita. Tietojenkäsittelyn tradenomien osalta vastaavasti 23,1 % eli 6 vastaajaa opiskeli toisella vuosiasteella, 53,8 % eli 14 vastaajaa kolmannella vuosiasteella ja 23,1 % eli 6 vastaajaa neljännellä vuosiasteella. Alla olevassa kuvassa 7 on esitetty opiskelijoiden jakautuminen koulutusalan ja vuosiasteen mukaan.

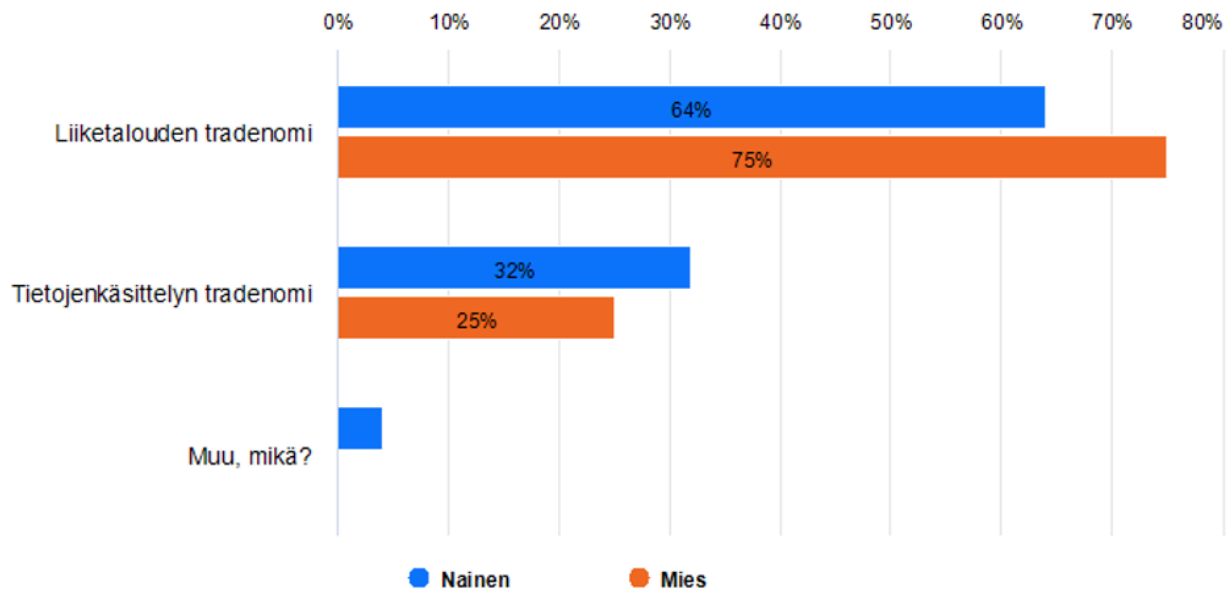
Vastaajien määrä: 91

Kuva 7. Vastaajien opiskeluvuosiaste

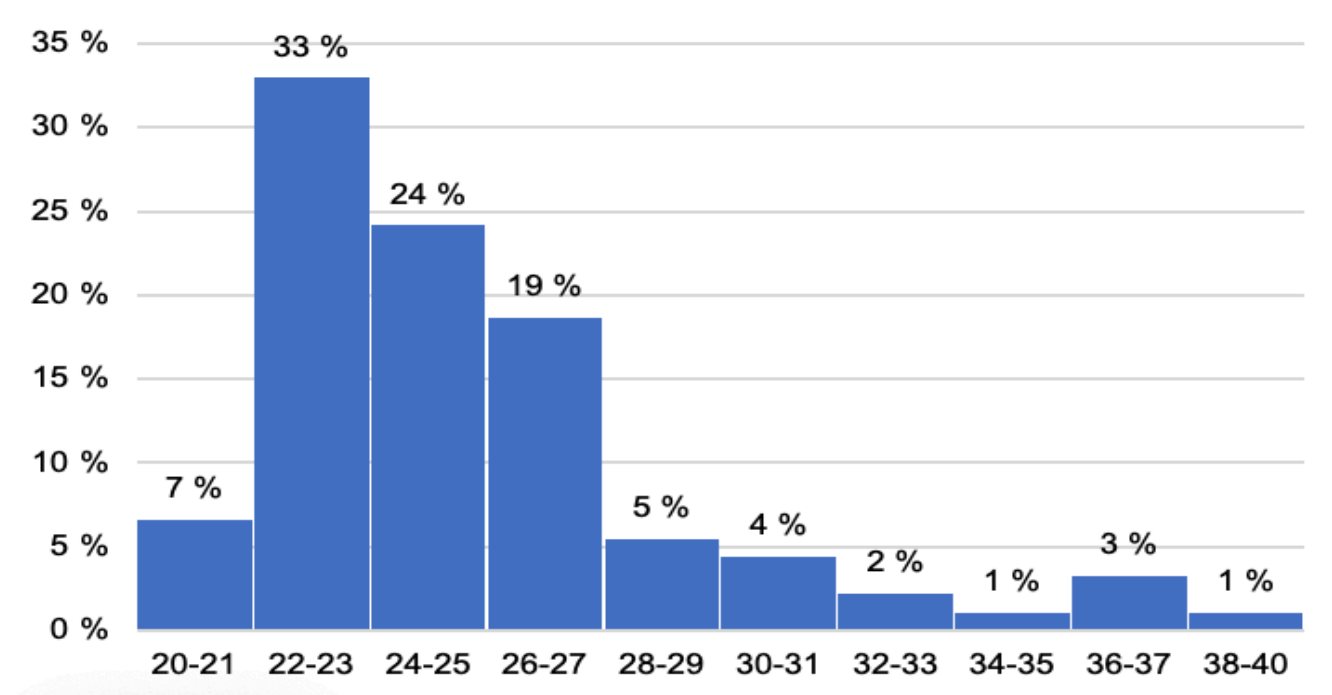
Sukupuolen mukaan kyselyyn vastanneet jakautuivat kohtalaisen tasaisesti (kuva 8). Kyselyyn vastanneista 47 (51,6 %) oli naisia ja 44 (48,4 %) miehiä. Selkeästi erotettavaa jakoa ei siis ollut, vaan kyselyyn vastaaminen oli tasaista molempien sukupuolien osalta. Kun tarkastellaan koulutuslinjoja, naispuolisista vastaajista 63,8 % opiskeli liiketalouden tradenomiksi ja 32 % tietojenkäsittelyn. Miehillä vastaavat prosentit olivat 75 % liiketalouden – ja 25 % tietojenkäsittelyn tradenomiopiskelijoita. Huomioitavaa on kuitenkin se, että tietojenkäsittelyn osalta vastanneista 57,7 % oli naisia. Vuonna 2016 Tilastokeskuksen mukaan tietojenkäsittelyn ja tietoliikenteen opiskelijoita 85 % oli miehiä ja 15 % naisia, joten on ilo nähdä monia vastauksia molemmilta sukupuolilta myös tietojenkäsittelyn osalta. (Tilastokeskus 2018).

Vastaajien määrä: 91

Kuva 8. Sukupuolijakauma koulutuslinjoittain

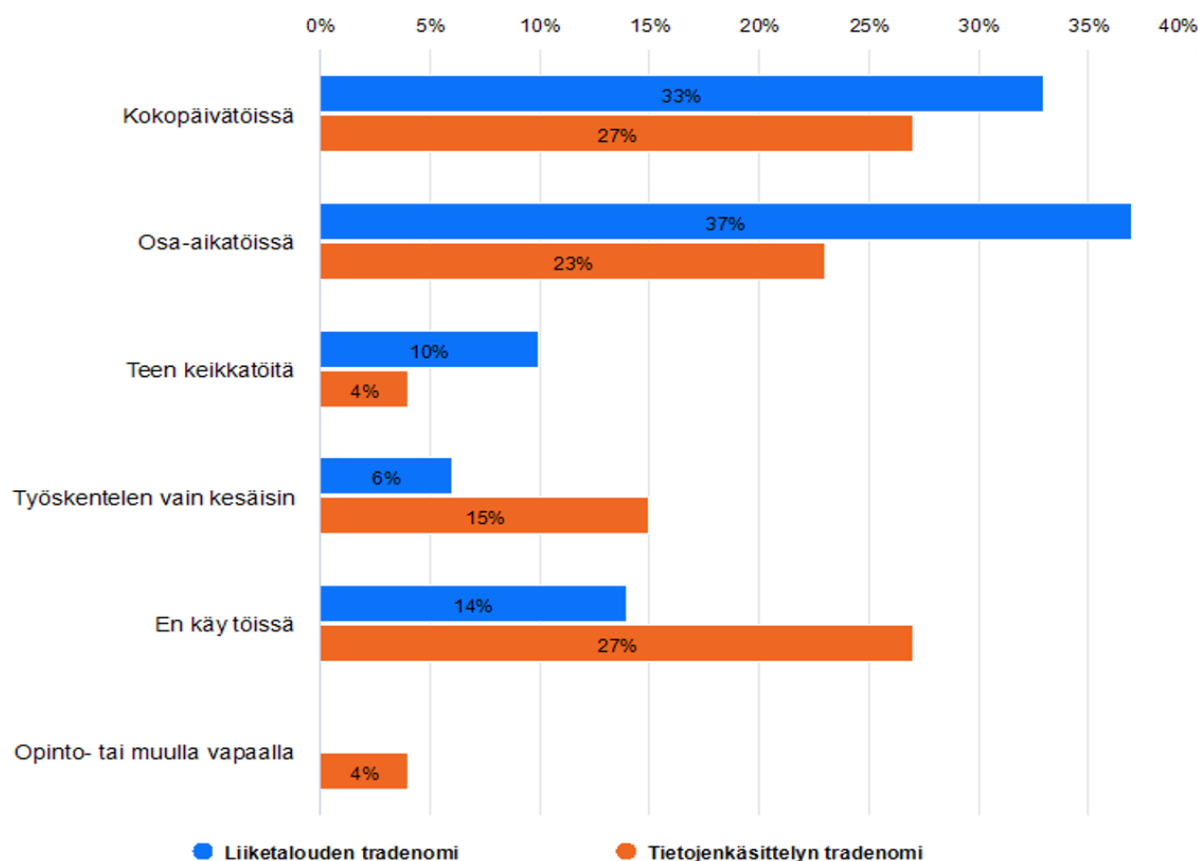
Opiskelijoiden jakautuminen iän perusteella on myös hyvä huomioida. Kyselyn osalta voi sanoa ikähaarukan olleen laaja, nuorin kyselyyn vastanneista oli 20-vuotias ja vanhin 40. Kyselyyn vastanneista suurimman luokan muodostivat kuitenkin 22–23-vuotiaat, joita oli 33 % vastanneista. Seuraavaksi suurimmat luokat olivat 24–25-vuotiaat (24 %) ja 26–27-vuotiaat (19 %). Vastaajien iän painottuminen 20-vuoden jälkeen ei sinänsä ole ihme sillä useat hakevat ammattikorkeakouluun suoraan lukio-opintojen jälkeen. Opiskelijoiden ikäjakauma on näkyvillä kuvassa 9.

Kuva 9. Opiskelijoiden ikäjakauma

Vastaajien työskentelytilannetta selvitettiin kysymyksessä 5. Kaiken kaikkiaan vastaajista 81,3 % ilmoitti tekevänsä jonkin asteista työtä ja vain 17,6 % ilmoitti, ettei käy töissä ollenkaan. Yksi vastaava ilmoitti myös olevansa opinto- tai muulla vapaalla. Koulutuslinjojen välillä oli huomioitavissa pieniä eroja. Liiketalouden tradenomien keskuudessa 33 % työskentelee täyspäiväisesti ja 37 % osa-aikatoissa, nämä kaksi muodostavat kaksi isointa ryhmää. Tietojenkäsittelyn osalta 27 % käy kokopäivätoissa ja 23 % osa-aikatoissa. Tietojenkäsittelyn tradenomien toiseksi suurin ryhmä oli kuitenkin ihmiset, jotka eivät käy töissä 27 %, kun vastaava lukema liiketalouden tradenomeilla oli vain 14 %. Tietojenkäsittelyn tradenomien keskuudessa vain kesätoissa käyvät taas nousivat isompaan rooliin kuin liiketalouden. Opiskelijoiden työllisyys tilanne ei ole sinänsä yllättävä. Kyselyyn vastanneista 63 % oli kolmannen vuoden opiskelijoita, joten siirtyminen työelämään on lähellä ja monet saattavat olla jo osa-aikaisena tulevassa työpaikassaan. Alla oleva kuva 10 havainnollistaa opiskelijoiden työskentelytilannetta.

Vastaajien määrä: 91

Kuva 10. Opiskelijoiden työllisyystilanne

Opiskelijoiden tulonlähteitä katsoessa (kysymys 6) on selkeästi huomattavissa, että palkkatulo on suosittua molempien keskuudessa. Tulonlähteisiin vastatessa oli mahdollista vastata useita eri vaihtoehtoja, sekä lopuksi myös osio muu, mikä? Suurin osa tradenomiopiskelijoista sai sekä palkkatuloja (83 %), opintotukea (78 %) ja nosti opintolainaa (71 %). Mielenkiintoiseksi huomioksi osoittautuu, että vain 31 % tietojenkäsittelyn opiskelijoista ilmoitti nostavansa opintolainaa. Myös opintotukea sai vain 46 %, vaikka ei työssäkäyvien osuus oli suurempi nimenomaan tietojenkäsittelyn tradenomien keskuudessa. Tämä alakohtainen ero on näkyvillä myös liite 3:n merkitsevyystestissä, jossa p-arvo on alle 0,039 eli tuloksia voidaan pitää osittain merkitseväenä. Pääomatulot olivat suhteellisen pienessä osuudessa molempien alojen osalla (liiketalous 10 % ja tietojenkäsittely 15 %). Vastauksen muu mikä kohdalla suosituimpia esiintyviä vastauksia olivat asumistuki (jonka katsottiin kyselyssä olevan osa opintotukea), vanhemmat, vuokratulot ja yrittäjyys. Myös vuosiasteiden välillä jako oli melko lailla tasaista ainoana huomiona, että opintolainan osuus oli selvästi suosittu 3. vuosiasteen opiskelijoiden keskuudessa ja heistä 72 % nosti opintolainaa (1. vuosiaste 40 % ja 4. vuosiaste 33 %).

Kysymys 7 keskittyi opiskelijoiden tuloihin verojen jälkeen (palkka, opintotuki, opintolaina ja muut tulot). Liiketalouden tradenomien osalta minitulot kuukaudessa verojen jälkeen olivat 600 € ja

maksitulot 3500 €, joten vaihteluväli oli valtava. Myös tietojenkäsittelyn osalta oli havaittavissa samaa minitulojen ollessa 0 € ja maksimi 2700 € (taulukko 5). Muuten koulutuslinjojen keskiarvo ja mediaanitulot olivat lähes samaa luokkaa. Tulojen tärkeys on isossa roolissa opiskelijoiden sijoituskykyä mitatessa ja tutkiessa opiskelijoiden nykyisen taloustilanteen sijoitusmahdollisuuksia.

Tuloja vertaillen oli huomattavissa, että 3. vuosiasteen keskiarvo- ja mediaanitulot olivat korkeammat kuin muiden vuosiasteiden. Esimerkiksi mediaanitulo oli 3. vuosiasteen opiskelijoilla 1700 € ja vastaavasti 2. vuosiasteen 1250 € ja 4. 1300 €. Kaikkein korkeimmat mediaanitulot olivat muu mikä-ryhmän vastaajilla, mutta tulee ottaa huomioon, että ryhmän vastaajia oli vain kaksi eli vääristyneen kuvan mahdollisuus on suurempi.

Taulukko 5. Koulutusalojen tulot verojen jälkeen

Vastaajien määrä: 91

€/kk	n	Minimiarvo	Maksimiarvo	Keskiarvo	Mediaani	Keskihajonta
Liiketalouden tradenomi	63	600	3500	1628	1500	684
Tietojenkäsittelyn tradenomi	26	0	2700	1401	1300	773

Kysymyksessä 8 koskien säästöön jäävää osuutta oli huomattavissa samanlaista kaavaa (esitetynä alla taulukossa 6). Molemmilla koulutuslinjoilla minimiarvo kuukausittain säästöön jäävästä summasta oli 0 €. Tietojenkäsittelyn opiskelijoiden mediaanisumma säästöön jäävää rahaa koskiessa oli kuitenkin puolet pienempi kuin liiketalouden tradenomeilla, joten eroa voidaan sanoa olevan. Kysymyksen säästöön jäävästä määrästä jätti myös vastaamatta muutama opiskelija. Koska tutkimuksessa oli yhtenä alaongelmana, miten opiskelijoiden nykyinen taloustilanne mahdollistaa sijoittamisen, on tärkeä huomata, että osalla vastaajista ei jää rahaa säästöön ollenkaan. Jos rahaa ei jää säästöön ollenkaan kuukausittain, muodostuu varmasti myös ongelma, miten sijoittaa, jos sijoittamiseen ei jää ollenkaan rahaa kulujen jälkeen. Näiden tulosten perusteella on kuitenkin olemassa myös joukko opiskelijoita, joilla on mahdollisuus sijoittaa kuukausitasolla. On huomioitava kuitenkin myös, ettei kaikki yli jäävä raha opiskelijoilla luultavasti mene sijoittamiseen, joten sijoitussummia katsotaan vielä myöhemmin.

Myös säästöön jäävän summan kohdalla vuosiasteiden väliset erot olivat selkeästi huomattavissa. Toisen vuosiasteen opiskelijat saivat kuukaudessa säästöön keskiarvolta 200 €, kolmannen 297 €, neljännen 151 € ja muu mikä-ryhmän 175 € (kaksi vastaajaa). Tämä antaa kuvaa, että tulojen ja säästöön jäävän osuuden osalta parhaassa tilanteessa tuntuu olevan 3. vuosiasteen opiskelijat. Osittain ilmiötä voi selittää kolmannen vuosiasteen opiskelijoiden korkea prosentti opintolainan nostolle, joka nostaisi kuukauden tuloja ja mahdollistaisi siis myös paremmin säästämisen.

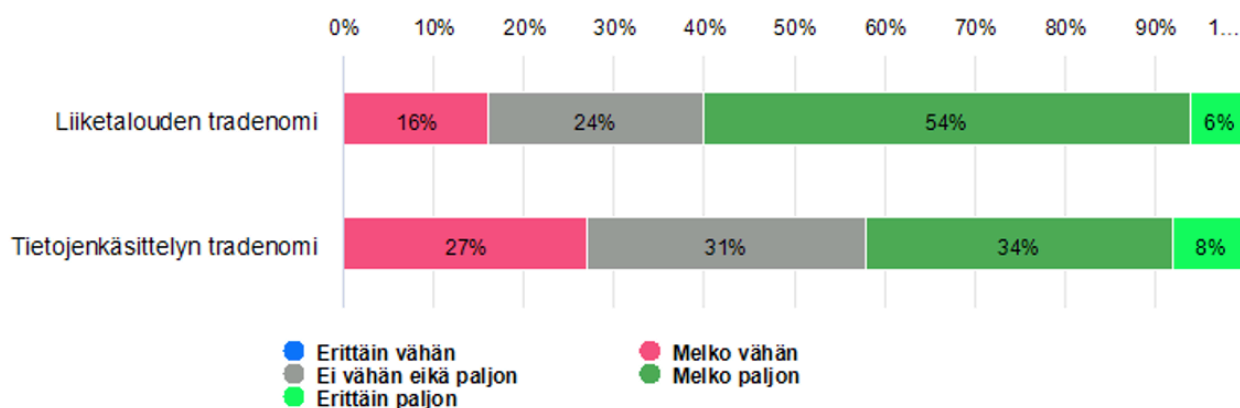
Taulukko 6. Kuukausittain säästöön jäävä summa koulutusaloittain

Vastaajien määrä: 88

€/kk	n	Minimiarvo	Maksimiarvo	Keskiarvo	Mediaani	Keskihajonta
Liiketalouden tradenomi	61	0	1200	273	200	291
Tietojenkäsittelyn tradenomi	26	0	1000	214	100	298

Kysymyksessä 9 otettiin katsaus siihen, miten opiskelijat kokivat elinkustannusten nousun vaikuttaneen omaan taloustilanteeseensa. Molemmilla koulutuslinjoilla vastaukset olivat samansuuntaisia ja molemmissa enemmistö koki elinkustannusten hinnannousun heikentäneen omaa taloustilannetta erittäin- tai melko paljon (kuva 11). Myös jako naisten ja miesten välillä seurasi melko identtistä kaavaa. Huomattavaa on, ettei vastaajista kukaan kokenut nousun heikentäneen taloustilannetta erittäin vähää, eli voidaan sanoa elinkustannusten nousun vaikutuksen olevan todellista.

Vastaajien määrä: 91

Kuva 11. Kuinka opiskelijat kokevat elinkustannusten heikentäneen omaa taloustilannetta

Kysymyksessä 10 tutkittiin minkä elinkustannusten hinnankorotukset ovat vaikuttaneet opiskelijoiden mielestä eniten. Kysymyksessä oli mahdollista valita 3 vaihtoehtoa, jotta saataisiin laajempaa kuvaa isoimmista vaikuttavista ryhmistä. Tämän kysymys oli oleellinen tutkimuksen kannalta, koska se antaa suoraa kuvaa tutkimuksen toiseen alaongelmaan. Kysymyksessä ei ollut tuotu esille eri elinkustannusryhmien todellisia hinnankorotuksia, jotta kysymys ei ohjailisi vastaajaa, vaan vastaukset olisivat mahdollisimman rehellisiä.

Kysymyksen vastaukset olivat lähes yksimielisiä sekä yleisellä, koulutuslinjakohtaisella ja sukupuoleen perustuvalla tarkastelulla. Yksi ryhmä ylsi selkeästi yli muiden vertailussa. Vastaajista 96 % valitsi yhdeksi kolmesta valinnastaan eniten vaikuttaneiden elinkustannusten listalta elintarvikkeet ja alkoholittomat juomat. Tämän ryhmän jälkeen isoimman vaikutuksen vastaajat kokivat olleen asumisen ryhmän (asuminen, vesi, sähkö, kaasu ja muut polttoaineet) 66 %, liikenteen 38 % ja ravintoloiden, sekä hotellien 19 % hintojen nousulla. Koulutus ja viestintä olivat ainoat ryhmät, jotka

eivät saaneet yhtään ääntä, sekä vastaus ”ei minkään ryhmän”. Tämä luo myös kuvaa siitä, että jokainen kokee jonkun elinkustannusryhmän hintojennousun vaikuttavan talouteensa. Vastausten jakautuminen on esillä alla olevassa taulukossa 7.

Vastaukset ovat kohtalaisen selitettävissä, jos niitä vertaa esimerkiksi kuluttajahintaindeksiin. Kuluttajahintaindeksissä korkeimman nousun ovat kokeneet liikenne, elintarvikkeet ja alkoholittomat juomat, asumisen ryhmä ja ravintolat, sekä hotellit. Kaikki edellä mainitut ovat myös opiskelijoiden vastauksien joukossa isoimmassa roolissa, eli voidaan sanoa opiskelijoiden kokemuksen olevan valideja. Ainoana huomiona voidaan pitää, että kuluttajaindeksissä nähdään viestinnän vuosimuutoksen olevan lähes sama kuin esimerkiksi ravintoloiden (viestintä 6,04 % ja ravintolat, sekä hotellit 6,1 %). Tämä ei selvästi silti aiheuta vaikutusta opiskelijoiden elämässä. (Tilastokeskus 2023.)

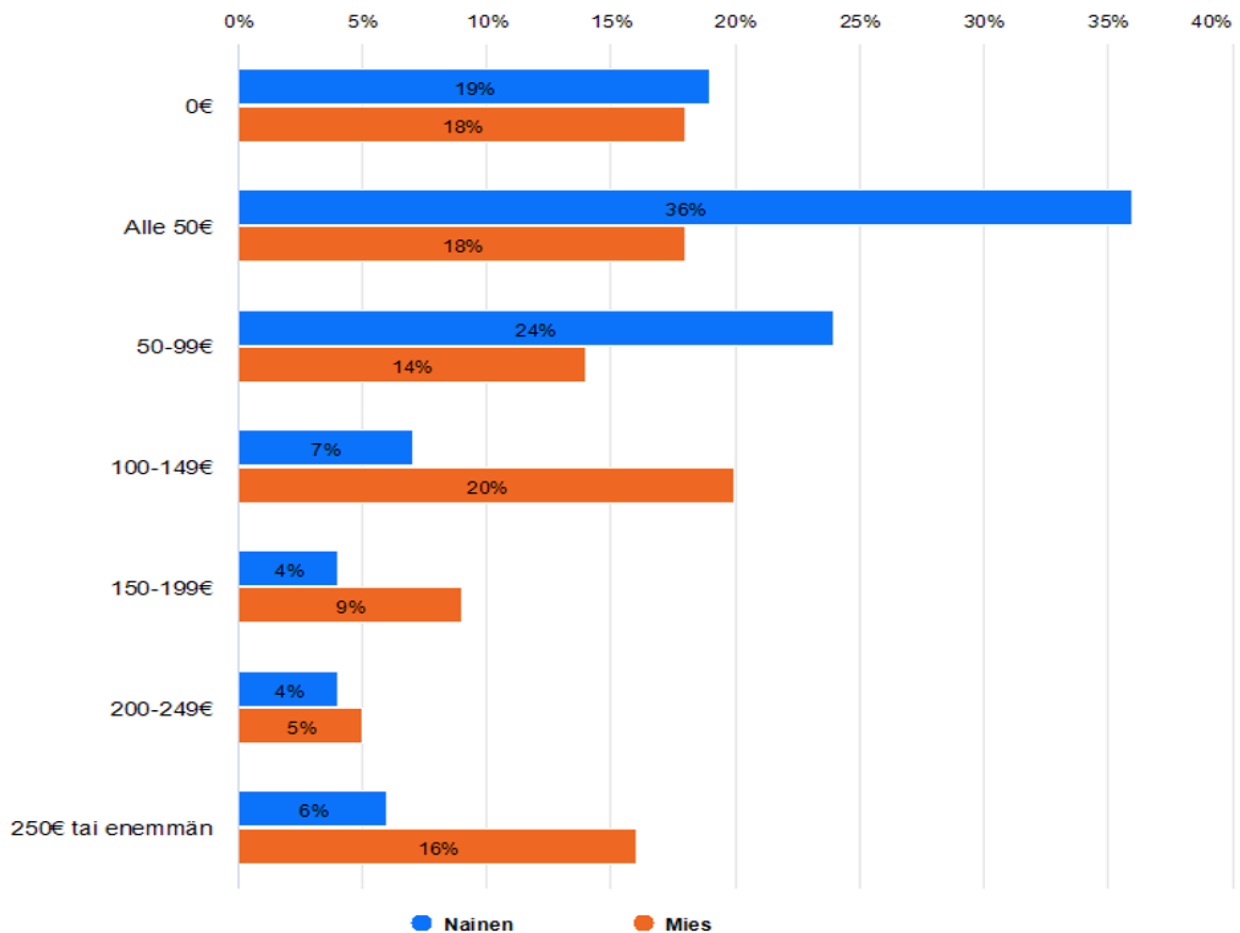
Taulukko 7. Eniten hintojennousulla vaikuttaneet elinkustannusryhmät

Ryhmä	n	Prosentti
Elintarvikkeet ja alkoholittomat juomat	87	95,60 %
Asuminen, vesi, sähkö, kaasua ja muut polttoaineet	60	65,90 %
Liikenne	35	38,50 %
Ravintolat ja hotellit	17	18,70 %
Kulttuuri ja vapaa-aika	15	16,50 %
Muut tavarat ja palvelut	10	11,00 %
Terveys	5	5,50 %
Alkoholijuomat, tupakka	4	4,40 %
Vaatetus ja jalkineet	4	4,40 %
Kalusteet, kotitalouskoneet ja yleinen kodinhoito	1	1,10 %
Viestintä	0	0,00 %
Koulutus	0	0,00 %
Ei minkään ryhmän	0	0,00 %

Kysymyksessä 12 opiskelijoilta kysyttiin kuinka paljon he kokevat voivansa sijoittaa tällä hetkellä. Tutkimuksen kannalta tämä oli oleellinen kysymys, koska se vastaa melko suoraan kolmanteen alaongelmaan. Kun katsotaan kaikkia vastauksia, voidaan huomata suosituimpien eli yleisimpien sijoittamiseen jäävien rahamäärien olevan: alle 50 € vastaajia 27 %, 0 € vastaajia 19 % ja 50–99 €

vastaajia 19 %. Koulutuslinjojen välillä erot olivat pieniä, paitsi 0 € vastauksen kohdalla liiketalouden tradenomien keskuudessa vastaajia oli 14 % ja tietojenkäsittelyssä 31 % eli huomattavasti enemmän. Miesten ja naisten välisiä eroja katsoessa on mainittavan, että miehillä tuntui jäävän hieman enemmän rahaa sijoittamista varten kuin taas naisilla (kuva 12). Miesten ja naisten sijoittamiseen jäävän rahamäärän ero on näkyvillä myös merkitsevyystestissä, jossa p-arvo on alle 0,05 (katso liite 3). Tämä tarkoittaa, että miesten ja naisten välisissä vastauksissa on jokseenkin merkitävää eroa.

Vastaajien määrä: 91

Kuva 12. Sijoittamiseen jäävä rahamäärä sukupuolien mukaan.

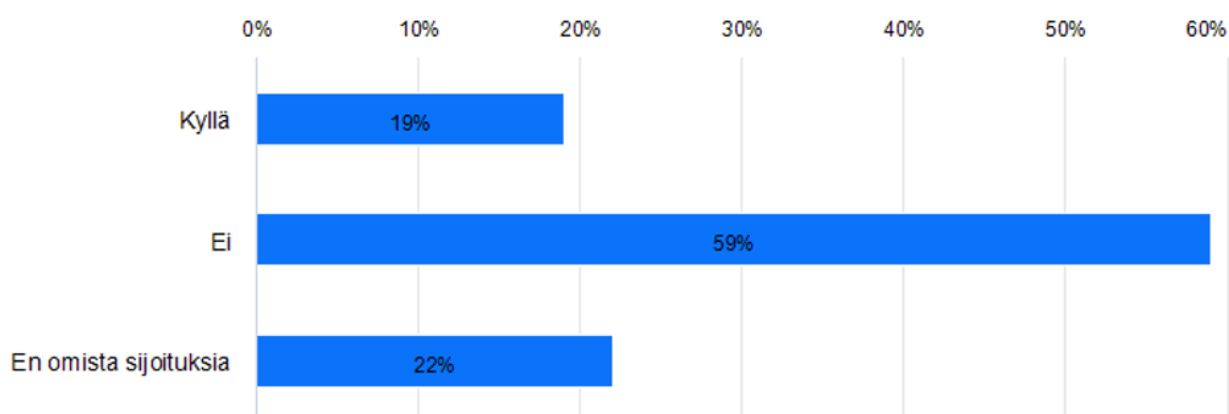
Kysymyksessä 13 vastaajat saivat kertoa kuinka paljon kokevat elinkustannusten nousun heikentäneen sijoituskykyään. Vastaukset olivat melko yksimielisiä kaikilla aloilla ja riippumatta sukupuolesta. 14 % vastaajista koki vaikutuksen olevan erittäin paljon, 37 % vastaajista melko paljon, 26 % ei vähän eikä paljon, 18 % melko vähän ja vain 5 % erittäin vähän.

Kysymyksessä 14 kysyttiin, onko elinkustannusten nousu pakottanut vastaajia myymään pois sijoituksia viimeisen vuoden aikana. Kun katsotaan kokonaistuloksia (esillä alla kuva 13), voidaan sanoa, että suurin osa on selvinnyt vielä myymättä sijoituksiaan. Kyselyyn vastanneista 59 %

nimittäin vastasi kysymykseen ei, 19 % kyllä ja 22 % vastasi, ettei omista sijoituksia. Koulutuslinjojen välillä ei ollut isoja eroja. Liiketalouden tradenomien keskuudessa sijoittamisen voidaan sanoa olevan hieman yleisempää, koska vain 14 % vastasi, ettei omista sijoituksia. Vastaava lukema oli tietojenkäsittelyn tradenomien osalta 39 %. On kuitenkin myös hyvin mahdollista, että suurin osa kyselyyn vastanneista omistaa sijoituksia myös sen takia, että kysely oli suunnattu sijoittamisesta kiinnostuneille. Nais- ja miesopiskelijoiden välillä oli huomattavissa pientä eroa. Naisista vain 11 % vastasi joutuneensa myymään pois sijoituksiaan, kun miehillä vastaava lukema oli 27 %. Naisilla osuus ei sijoituksia omistavien vastauksissa oli kuitenkin myös suurempi. Sama on huomattavissa myös asiaa koskevassa liite 3:n merkitsevyystestissä, jossa p-arvo on 0,02 eli tuloksen voidaan sanoa olevan merkitsevä ja yleistettävissä.

Kokonaisuutena voidaan sanoa, että viidennessä alaongelmassa pohdittavaan kysymykseen onko elinkustannusten nousu pakottanut opiskelijoita myymään pois sijoituksiaan, voidaan vastata kyllä. Tulee kuitenkin ottaa huomioon, että vain noin viidennes vastanneista oli joutunut myymään sijoituksiaan pois, joten ei voida sanoa kustannusten nousun vaarantavan opiskelijoiden kykyä pitää kiinni sijoituksistaan kokonaan.

Vastaajien määrä: 91

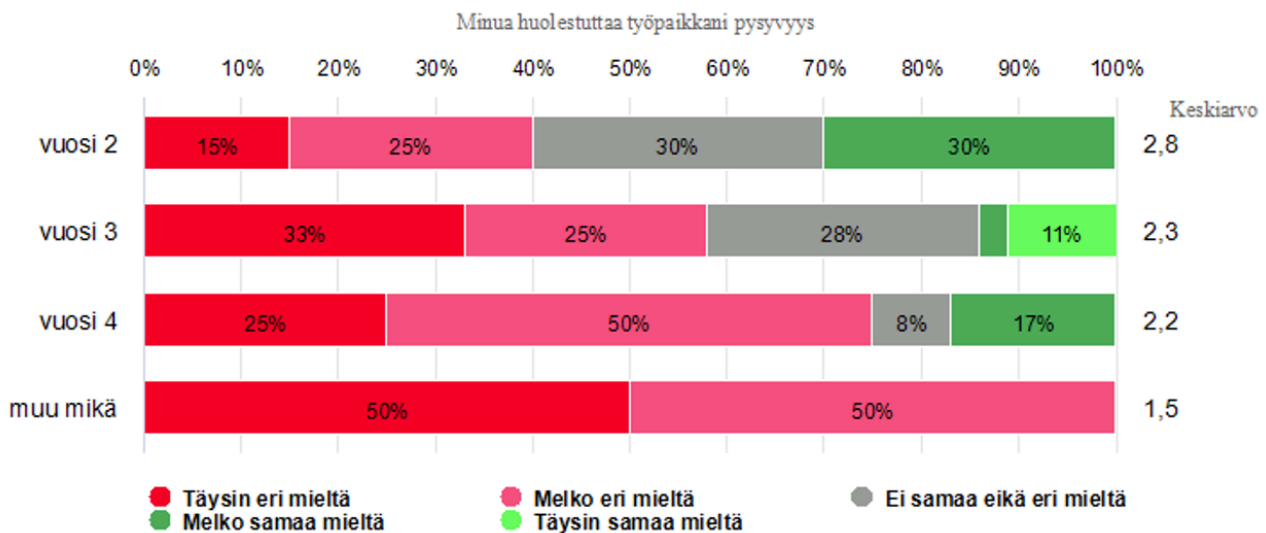

Kuva 13. Sijoituksista luopumaan joutuneet opiskelijat

Seuraavaksi kysyjillä oli mahdollisuus vastata Likertin asteikolla väittämien sarjaan (kysymys 15) ja valita vastaus 5 eri asteen väliltä. Kysymys sisälsi 5 väittämää ja vastausvaihtoehdot täysin eri mieltä, melko eri mieltä, ei samaa eikä eri mieltä, melko samaa mieltä ja täysin samaa mieltä.

Ensimmäinen väittämä sisälsi väitteen minua huolestuttaa työpaikkani pysyvyys. Kaikkien vastaajien keskuudessa voidaan sanoa suurimman osan olevan melko turvallisista mielin työpaikkansa suhteen (kuva 14). 57 % kyselyyn vastanneista vastasi olevansa väitteen kanssa täysin- tai melko eri mieltä ja vain 18 % täysin- tai melko samaa mieltä. Sekä miesten ja naisten välillä, että koulutuslinjojen välillä ei ole huomattavissa suurempia eroja vaan kaikkien keskuudessa huoli työpaikan

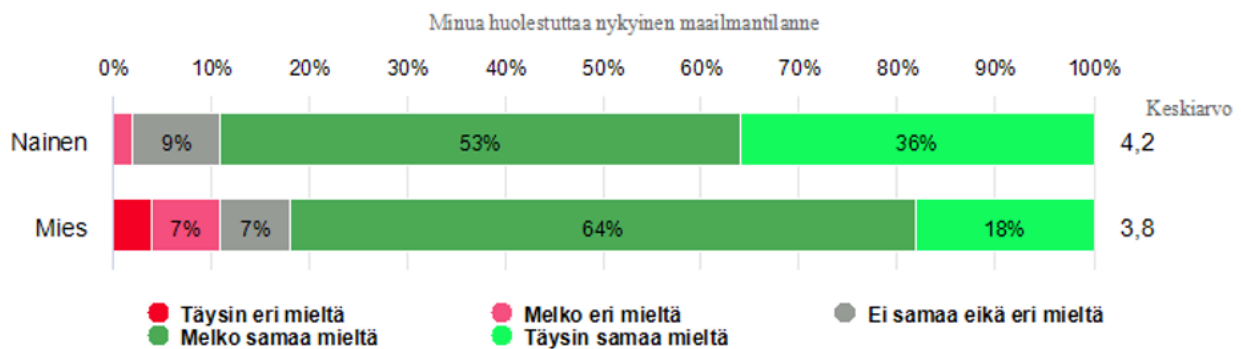
pysyvyydestä on suhteellisen pientä. Koulutusvuosiasteen tarkastelu tuo kuitenkin kysymykseen myös lisää kuvaa. Voidaan huomata, että mitä suuremmaksi vuosiaste menee, sitä pienemmäksi huoli oman työpaikan pysyvyyden kannalta laskee. Tämä on nähtävissä myös merkitsevyystestissä (liite 3), jossa p-arvo laskee lähes alle 0,05. Tämä tarkoittaa, että tuloksia voidaan pitää hieman merkitsevinä.

Kuva 14. Likertin asteikko huolesta työpaikan pysyvyyteen vuosiasteittain

Toinen väittämä ei jakanut vastauksia paljoa, 86 % oli melko samaa mieltä tai täysin samaa mieltä väittämään, että nykyinen maailman tilanne huolestuttaa heitä (kuva 15). Ainoastaan 6,6 % oli täysin- tai melko eri mieltä. Sama jako oli nähtävissä myös koulutuslinjojen välillä, joskin voidaan nostaa esille, ettei tietojenkäsittelyn tradenomeista yksikään vastannut olevansa eri mieltä kummallakaan tasolla. Huoli maailmantilannetta kohtaan oli tasainen koulutusalojen ja vuosiasteiden keskuudessa, mutta naisten keskuudessa huoli oli vielä miesopiskelijoita suurempaa. Naisopiskelijoista vain 2,1 % vastasi olevansa täysin- tai melko eri mieltä väittämään, miehillä vastaava prosentti oli 13,4 %. Miesopiskelijoista 18,2 % vastasi olevansa täysin samaa mieltä, naisopiskelijoista taas 36,2 %. Voidaan siis sanoa, että naisopiskelijoita huolestuttaa nykyinen maailmantilanne vielä enemmän kuin miehiä, vaikka se huolestuttaa yleisellä tasolla molempia. Saman kohdan kohdalla myös liite 3:n merkitsevyystesti antaa tuloksen, jossa maailmantilannetta koskevassa

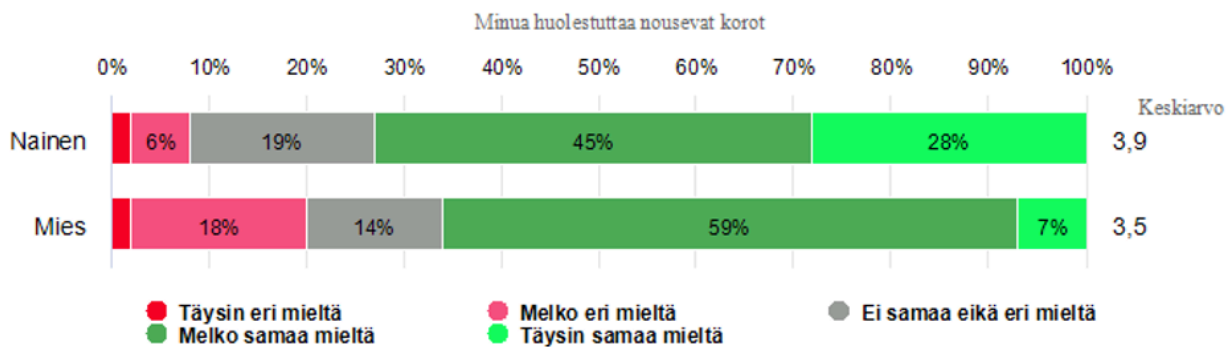
kohdassa p-arvo laskee 0,043 kohdalle, joten tulosta voidaan pitää siis merkitsevä.

Kuva 15. Likertin asteikko huolesta nykyiseen maailmantilanteeseen sukupuolien välillä

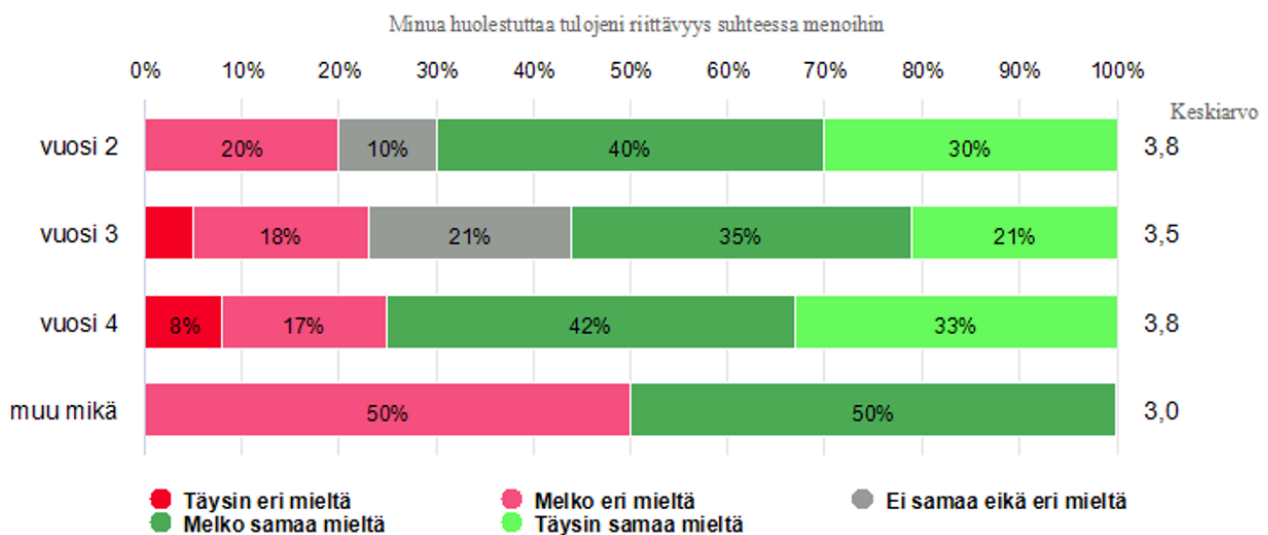
Seuraavassa väittämässä otettiin kantaa huoleen nousevista koroista. Vastaajille esitettiin väittämä minua huolestuttaa nousevat korot. Yleisesti korkojen nousu huolestutti vastaajia ja vastaajista 70 % vastasi olevansa melko- tai täysin samaa mieltä. Vastaajista 14,3 % vastasi olevansa melko- tai täysin eri mieltä, eli kaikkia korkojen nousu ei huolestuttanut. Korkojen nousun huoli oli tasaista sekä vuosiasteittain, että koulutuslinjojen välillä (kuva 16). Miesten keskuudessa huolettomuus korkojen nousua kohtaan oli yleisempää ja 20,5 % vastasi melko- tai täysin eri mieltä väittämään. Naisilla vastaava prosentti oli 8,5 %. Kuten edellisessä kohdassa myös korkojen kohdalla liite 3:n merkitsevyys testi antaa tuloksen, jossa kuten edellisessäkin väittämässä p-arvo laskee alle 0,05 lukemaan 0,048 eli tuloksen voidaan sanoa olevan merkitsevä.

Tulosta voi pitää jokseenkin mielenkiintoisena, koska esimerkiksi opintolainan nostoprosentti oli naisilla 49 % ja miehillä 68 %. Myös tulevaisuuden suunnitelma sijoittaa kiinteistöihin oli prosentuaalisesti isompi miehillä (miehet 54 % ja naiset 43 %). Kiinteistösijoittamista rahoitetaan usein pankeista otettavalla lainalla, joten miesten yleisempi huolettomuus korkoja kohtaan on sinänsä mielenkiintoinen lopputulos. Suurin osa naisista ja miehistä oli kuitenkin myös huolestuneita korkojen noususta, joten vastaukseen voi olla myös muita syitä.

Kuva 16. Likertin asteikko huolesta nousevien korkojen suhteen

Seuraavassa väittämässä pohdittiin huolta tulojen riittävydestä suhteessa menoihin. Kysymyksessä oli havaittavissa jakautumaa, vaikka enemmistö tunsu huolta tulojen riittävydestä (kuva 17). Enemmistö oli osittain samaa mieltä (37,3 %), sen jälkeen täysin samaa mieltä (24,2 %), osittain eri mieltä (18,7 %), ei samaa eikä eri mieltä (15,4 %) ja täysin eri mieltä (4,4 %). Vuosiasteittain huoli oli suhteellisen samaa, mutta 3. vuosiasteen opiskelijat kokivat vähemmän huolta kuin 2. tai 4. vuosiasteen. Tämä on luultavasti selitettävissä aiemmin läpikäydyillä tulojen määrällä ja säästöön jäävällä osuudella. Suuremmat tulot ja säästöt luovat enemmän turvallisuuden tunnetta. On huomioitava, että huolimatta suuremmista mediaanituloista ja keskiarvo säästöistä, enemmistö myös 3. vuosiasteen opiskelijoista koki huolta jossain määrin. Muu mikä ryhmän keskuudessa huoli oli jakautunut täysin kahtia, mutta koska vastauksia oli vain kaksi, on tästä vaikea tehdä johtopäätöksiä laajemmassa mittakaavassa.

Kuva 17. Likertin asteikko huolesta tulojen riittävydestä suhteessa menoihin vuosiasteittain

Viimeiseksi kyselyssä oli mahdollista vastata avoimeen kysymykseen muista talouteen ja sijoittamiseen riippuvista tekijöistä, jotka mahdollisesti huolestuttavat vastaajaa. Kysymykseen vastasi yhteensä 14 opiskelijaa, 5 tietojen käsittelyn tradenomia ja 9 liiketalouden (joista yksi vastasi tyhjän vastauksen). Tietojenkäsittelyn tradenomien keskuudessa muutamilla oli huolta yleisestä taloustilanteesta ja sijoituksien kannattavuudesta, terveydestä, rahojen riittävydestä ja työllistymisestä omalla alalla. Yksi vastaaja toi esille huolen, että taloustilanne on niin huono, että yksikin ennakoimaton vahinko voi johtaa velkaantumiskierteeseen. Tämä osoittaa, että taloudellinen huoli on osalla opiskelijoista jo todella vakavalla tasolla. Liiketalouden tradenomien keskuudessa huolta oli Euroopan keskuspankin toimintaa kohtaan, taloustilanteen heikentymisestä, inflaatiosta, tulevaisuuden työllistymisestä, verojen kiristyksestä ja hintojen noususta. Yksi opiskelija toi myös esille mielipiteen, ettei täyspäiväinen opiskelu enää kannata, vaan on tehtävä töitä täyspäiväisesti ja opiskeltava ohella.

5 Pohdinta

Tämän opinnäytetyön aiheen taustalta tutkimuksen tarkoitus oli selvittää elinkustannusten nousun vaikutuksia opiskelijoiden sijoittamiseen. Tutkimuksen pääongelmana toimi kysymys, miten elinkustannusten nousu on vaikuttanut opiskelijoiden sijoittamiseen? Pääongelmaa tuki viisi alaongelmaa, joiden selvittämisen avulla pyrittiin saamaan vastaus tutkimuksen varsinaiseen ongelmaan. Alaongelmat koskivat erilaisia pääongelmaan liittyviä aiheita, kuten nykyistä sijoituskykyä, tulevaisuuden näkymää ja eri elinkustannusten vaikutuksia.

5.1 Yhteenveto tuloksista

Yhteenvetona voidaan sanoa elinkustannusten nousun heikentäneen opiskelijoiden sijoituskykyä yleisellä tasolla. Elinkustannusten nousun vaikutus omaan taloustilanteeseen oli tasaista molempien tutkimuksessa tutkittujen koulutuslinjojen välillä, sekä miesten että naisten keskuudessa. Enemmistö koki elinkustannusten heikentäneen sekä taloustilannetta, että sijoituskykyä. Opiskelijoista osalle (19 %) nykyinen taloustilanne ei mahdollistanut sijoittamista ollenkaan ja yli 65 % vastanneista sanoi voivansa sijoittaa vain alle 100 € tai vähemmän kuukaudessa. Voidaan siis sanoa nykyisen opiskelijoiden taloustilanteen mahdollistavan sijoittamisen, mutta rajoitetusti ja vaihdellen. Keskiarvona opiskelijoilla jäi kuukausittain säästöön 253 € ja mediaani säästöön jäävä summa oli 150 €. Säästöön jäävän summan mediaani oli puolet pienempi tietojenkäsittelyn tradenomeilla, kuin liiketalouden.

Elinkustannusten vaikutus ryhmittäin antoi yksimielisiä vastauksia riippumatta koulutuslinjasta tai sukupuolesta. Eniten vaikutusta omaan taloustilanteeseen vastaajat kokivat olleen elintarvikkeiden ja alkoholittomien juomien, asumisen ryhmän (asuminen, vesi, sähkö, kaasua ja muut polttoaineet), liikenteen ja ravintoloiden, sekä hotellien hintojen korotuksilla. Liiketalouden tradenomeille liikenteen kustannusnousut aiheuttivat suurempaa vaikutusta ja taas tietojenkäsittelyn tradenomit kokivat kulttuurin ja vapaa-ajan vaikutuksen suurempana. Tutkimukseen osallistuneista yksikään ei vastannut, ettei koe minkään ryhmän vaikuttaneen.

Opiskelijoille sijoittamiseen yli jäävän rahan määrä vaihteli, mutta suurimmalla osalla sitä jäi alle 100 €. Vastaajien joukosta lähes viidesosa vastasi, ettei voi sijoittaa kuukausittain ollenkaan rahaa, yli neljäsosa vastasi summan olevan alle 50 €, viidesosa alle 100 € ja vain 15 % summat ylittivät 200 €. Opiskelijoiden sijoittamiseen jäivät rahasummat olivat siis hyvin maltillisia ja iso osa opiskelijoista ei kykene sijoittamaan rahaa ollenkaan. Tilanne, jossa opiskelija ei voinut sijoittaa ollenkaan oli suosituimpaa tietojenkäsittelyn tradenomien keskuudessa, kuin liiketalouden. Ääripään vastaus, jossa opiskelija kykeni sijoittamaan yli 250 € kuukaudessa oli yhtä suosittu molemmilla koulutusaloilla, mutta käsitti vain 11 % vastaajista molemmilla aloilla.

Opiskelijoiden tulevaisuuden taloustilanteen turvallisuutta katsoessa voidaan todeta, että vastaajista suurin osa on ainakin jollain osa-alueella huolestunut tulevaisuutta katsoessa. Suurin huoli kaikkien opiskelijoiden keskuudessa nousi nykyisestä maailmantilanteesta, nousevista koroista ja tulojen riittävyydestä suhteessa menoihin. Korkojen nousun kohdalla huoli kosketti yli 70 % vastaajista, mutta oli suurempaa naisten kohdalla. Tulojen riittävyyden kohdalla huoli jakautui tasaisesti koulutusalojen ja sukupuolen välillä, mutta vuosiasteittain katsoessa 3. vuosiasteen opiskelijoiden huoli tulojen riittävyydestä koettiin pienemmäksi kuin muilla vuosiasteilla. Tulevaisuuden taloustilanteeseen voidaan kokea myös vaikuttavan huoli työpaikan pysyvyydestä. Työpaikan pysyvyys ei yleisesti huolettanut vastaajia suuresti ja kaikkien vastaajien keskuudessa voitiin nähdä vastaajien kokevan työpaikkojensa pysyvyyden melko turvallisiksi. Kysymyksessä kuitenkin huomattiin, että usko työpaikan pysyvyyden varmuudesta kasvaa, mitä korkeammalla vuosiasteella opiskellaan. 2. vuosiasteen opiskelijoiden keskuudessa huolta oli selvästi enemmän kuin muiden.

Viimeisenä elinkustannusten nousu on pakottanut opiskelijoita luopumaan sijoituksistaan, mutta se on koskenut vain viidesosaa vastaajista. Voidaan siis sanoa, että ilmiötä on huomattavissa ja se, että kustannusten nousu pakottaa jopa viidesosan luopumaan sijoituksista on merkille pantava asia. Yleisellä tasolla on kuitenkin vielä tilanne, että suurin osa opiskelijoista on kyennyt pitämään kiinni sijoituksistaan.

5.2 Omat johtopäätökset

Tutkimuksen perusteella on selvästi huomattavissa, että elinkustannusten nousu on merkittävä ilmiö, jolla on negatiivista vaikutusta opiskelijoiden sijoittamiseen. Tutkimusta aloittaessa, uskoin saavani jokseenkin samanlaisen vastauksen kuin mihin päädyin, mutta on huomautettava, että osa opiskelijoista selviää elinkustannusten nousun keskellä myös edelleen suhteellisen hyvin. Elinkustannusten nousun negatiivinen vaikutus opiskelijoiden sijoittamiseen ei sinänsä ole yllättävää, koska elinkustannusten nousu vaikuttaa kaikkiin ihmisiin johtuen kustannusten tyypistä.

Elinkustannusten vaikutuksen voidaan myös sanoa olevan Haaga-Helian opiskelijoiden keskuudessa tasaisesti kaikkia käsittävä ongelma, koska eroa koulutusaloittain ei suuremmin ollut huomattavissa. Tämä luo kuvaa siitä, että vaikka esimerkiksi tietojenkäsittely ja liiketalous eroavat koulutusaloina toisistaan, on opiskelijoiden vaikea välttää kustannusten nousun vaikutukselta kummallakaan alalla. Myöskään opiskelijoiden vuosiasteella ei suuremmin ollut vaikutusta tai vaikutus oli vaihtelevaa, joten voidaan sanoa, että esimerkiksi opinnoissa eteneminen ei tuo lisää edellytyksiä kustannusten nousulta välttymiseen. Vaikutus 3. vuosiasteen opiskelijoiden keskuudessa ei ollut aivan yhtä suurta kuin muilla, mutta samaan aikaan heidän keskuudessaan esimerkiksi lainan nostaminen oli suosituinta, mikä helpottaa taloustilannetta.

Opiskelijoiden yhtenäinen mielipide eniten vaikuttavista kustannusryhmistä luo lisää kuvaa siitä, että opiskelijat ovat kokonaisuutena molemmilla tutkituilla linjoilla tavoiltaan ja kulutukseltaan toisiansa vastaavia. Myös selkeä linkitys opiskelijoiden vastausten välillä ja elinkustannusindeksin numeroissa kertoo, että opiskelijat kokevat suurimman vaikutuksen eniten nousseiden ryhmien kohdalla. Esimerkiksi ravintoloiden osuus ei noussut liikenteen vaikutusta suuremmaksi, vaikka monesti on puhetta opiskelijoiden runsaasta juhlimisesta.

Myös huoli tulevaisuutta koskevista asioista kertoo siitä, että opiskelun ohella opiskelijat osaavat jo kääntää katsetta myös kohti tulevaa ja joutuvat pohtimaan siellä vastaan tulevia ongelmia. Tulevaisuuteen katsominen ei sijoittamista harrastavien opiskelijoiden keskuudessa ole yllättävää, koska kuten luvussa 3 käsiteltiin, sijoittaminen vaatii myös katseen suuntaamista tulevaan ja keskittymistä asioihin, jotka eivät ole vielä tapahtuneet. Tulevaisuuden asioista huolehtiminen on myös terve näyte siitä, että opiskelijat osaavat varautua jo entuudestaan vastaan mahdollisesti tuleviin haasteisiin. Olisi kuitenkin tärkeää huolehtia, että opiskelijoiden ei tarvitse elää jatkuvassa huollessa tulevasta, koska se voi johtaa keskittymisen siirtymiseen pois opiskelusta tai henkiseen ylirasitukseen opiskelun aikana.

5.3 Tutkimuksen luotettavuus ja pätevyys

Tutkimuksen luotettavuuden kannalta kaksi tärkeää mittaria ovat usein mainittu olevan reliabiliteetti ja validiteetti. Validiteetti kertoo siitä, että tutkimuksessa on tutkittu nimenomaan oikeita asioita eli niitä mitä oli tarkoitus tutkia. Tämän kannalta on tärkeää siis esimerkiksi, että kyselyn kysymykset ovat muotoiltu tarkasti ja niin, että ne vastaavat juuri siihen ongelmaan mihin oli tarkoituskin vastata. Reliabiliteetti taas mittaa tutkimuksen luotettavuutta ja sitä, että tutkimuksen toistettavuus on mahdollista. (Tilastokeskus 2023.)

Tämän tutkimuksen luotettavuuden kannalta oleellisin seikka oli vastausten kerääminen nimenomaan siltä vastausjoukolta, jota oli määrä tutkia. Tämän tutkimuksen kysely lähetettiin satunnaisotannalla 1000 Haaga-Helian opiskelijalle tietojenkäsittelyn- ja liiketalouden tradenomi ohjelmissa. Kyselyn lähettäminen tapahtui Haaga-Helian henkilökunnan toimesta, joten sillä voitiin varmistaa, että kyselyn ei tulisi päätyä koulun ulkopuolelle. Vastaajien joukossa löytyi kaksi opiskelijaa, jotka eivät kuuluneet kyseisiin linjoihin. Toinen heistä oli valmistunut, jonka voi selittää esimerkiksi puuttunut merkintä valmistumisesta ja toinen sairaanhoitoalalla, joka voi olla seurasta esimerkiksi alanvaihdosta. Kyselyyn vastaaminen on anonyymiä, joka mahdollisti vastaajalle mahdollisimman rehellisen vastaamisen huolehtimatta siitä, että hänestä voidaan saada henkilökohtaista tietoa. Kyselyyn sai vastata myös ainoastaan kerran, joten tulosten vääristyminen minimoitiin. Kyselyn kysymyksissä pyrittiin asetteluun, joka ei ohjaa vastaajaa ja esimerkiksi eniten vaikuttanutta elinkustannusryhmää kysyessä, ei vastaajalle kerrottu ryhmien todellisia indeksikorotuksia, jotta se ei ohjaisi

vastausta. Molemmilta koulutusaloilta saatiin myös useita vastauksia ja vastaajia oli molempien su-
kupuolien edustajien keskuudessa, joten tuloksien voidaan sanoa olevan paremmin alaa kuvaava.
Kyselyn vastausryhmän voidaan myös sanoa olevan kohtalaisen laaja, joka parantaa kyselyn lu-
otettavuutta. Kyselyn lähettäminen koulun kautta ja vastausryhmien rajaaminen mahdollistaisi vas-
taavanlaisen kyselyn toistamisen myös tulevaisuudessa ja voitaisiin uskoa saman alan opiskelijoi-
den vastausten vastaavan tämän tutkimuksen tuloksia.

Validiteetin kannalta tätä tutkimusta tehdessä oli kaksi erityisen tärkeää asiaa. Ensimmäinen oli
mahdollisimman hyvien alaongelmien muodostaminen, jotta saataisiin vastauksia, jotka vastaavat
nimenomaan pääongelmaan ja muodostaisivat selkeän kokonaisuuden. Tutkimuksen alaongel-
mien muodostaminen oli tarkkaa, niitä mietittiin pitkään ja kokeiltiin ennenkuin päädyttiin ratkaisuun,
joka oli paras mahdollinen. Toinen tärkeä asia oli mahdollisimman tarkkojen, valikoitujen ja hyvien
kyselykysymysten laatiminen. Tämän tutkimuksen kyselyn kysymyksien laatimisessa saatiin
Haaga-Helian henkilökunnan ammattilaisen tukea, joka mahdollisti mahdollisimman hyvin nimen-
omaan kyseiseen tutkittavaan ongelmaan tarvittavien vastausten saamisen. Voidaan myös sanoa,
että kiitos tarkkojen ja valittujen kysymysten tutkittiin nimenomaan niitä asioita, joita oli määrä tut-
kia. Tämän tutkimuksen kyselytuloksia analysoidessa on myös käytetty apuna merkitsevyys tes-
tejä.

Tutkimuksen luotettavuutta tukeakseen tämän tutkimuksen tietoperustaa ja teoriaa tehdessä on
käytetty tarkoituksen mukaisesti mahdollisimman laajaa määrää luotettavia lähteitä, jotka on vali-
koitu tarkkaan. Laaja, tarkka ja monipuolinen lähteiden kirjo auttaa varmistamaan, että vääristy-
neen, väärän tai puolueellisen tiedon päätyminen tutkimukseen olisi mahdollisimman epätodennä-
köistä, koska toisiaan tukevia tietoja on saatu monista toisistaan riippumattomista lähteistä.

5.4 Jatkotutkimusehdotukset

Opinnäytetyössä tutkittiin elinkustannusten nousun vaikutusta opiskelijoiden sijoittamiseen. Nouse-
vien elinkustannusten voi sanoa vaikuttaneen opiskelijoiden talouteen ja sijoituskykyyn. Samaan
aikaan tutkimuksen kyselyssä selvitettiin myös esimerkiksi opiskelijoiden kokemaa huolta korkojen
nousua kohtaan. Kyseisestä aiheesta saatiin vaihtelevia vastauksia ja esimerkiksi miesten keskuu-
dessa huoli ei ollut yhtä suurta. Tätä opinnäytetyötä kirjoittaessa keskustelu korkojen jatkuvasta
noususta ja lainojen korkotarkistuksista kiihtyy ja on selvästi esillä jokapäiväisessä elämässä. Jat-
kotutkimusehdotuksen ehdottaisin tutkimusta esimerkiksi siitä, miten opintolainan nouseva korko-
prosentti vaikuttaa opiskelijoiden päätökseen lainannostosta. Opintolaina on monelle opiskelijalle
elinehto ja nousevasta korosta huolimatta osa opiskelijoista joutuu nostamaan sitä, jotta selviäisi
jokapäiväisestä elämästä. Olisi hyvä tutkia onko nousevat korot heikentäneet halukkuutta nostaa
opintolainaa, pakottaneet opiskelijat etsimään vaihtoehtoisia tulonlähteitä tai jopa lykkäämään

opiskelemaan hakua kalliin lainan pelossa. Opintolainan koronnousu koskee myös kaikkien alojen opiskelijoita, sekä yliopisto-, ammattikorkeakoulu-, että muita opiskelijoita, joten lähestymiskulmia on monia. Tutkimuksen toimeksiantajaksi voisi myös hyvin saada esimerkiksi opintolainoja myöntävän pankin, koska heidän mielenkiintonsa opiskelijoiden lainannostoon on varmasti ajankohtainen.

5.5 Oman oppimisen arviointi

Opinnäytetyö on ollut pitkä, raskas, haastava ja samalla erittäin opettavainen, sekä mielenkiintoinen matka. Aloittaessani tekemään työtä tiesin sen vaativan tarkkuutta, suunnitelmallisuutta ja lukemattomia työtunteja. Aluksi koko työntekeminen tuntui haastavalta ja stressaavalta. Tutkimuksen suunnittelu, toteutus ja analysointi on avannut itselleni täysin uusia näkökulmia ja työskentelytapoja. Lähtökohta tutkimukselle oli mielenkiinto siihen, miten muiden tämänhetkinen tilanne on muuttunut elinkustannusten nousun takia. Taustaa kirjoittaessani sain syvennettyä ymmärrystä siihen, mikä talouden suuntaa ajaa, miten erilaisten aiheiden vaikutus esimerkiksi inflaatiossa näkyy ja miten talouden ratkaisuja tehdään. Myös laajentunut kuva siitä, miten monimutkainen palapeli talous ylipäättään on ja miten yhdellä asialla voi olla monta vaikutusta on avartunut lisää. Taustaa kirjoittaessa opin olemaan entistä enemmän lähdekriittinen, työskentelemään selkeässä järjestyksessä ja aikatauluttamaan työntekoni paremmin.

Sijoittamisen osalta sain entistä laajemman katsauksen sijoittamiseen ja sen eri muotoihin. Vuosia sijoittamisesta kiinnostuneena ja tulevaisuuden suunnitelmia rakentavana tämä antoi loistavaa kuvaa siitä, miten omaa sijoitussuunnitelmaa rakentaa tulevaisuutta kohti.

Tutkimuksen toteuttaminen toi isoimman oman kehityksen työn aikana. Tutkimuksen kyselyn rakentaminen, kohderyhmän rajaaminen ja tarpeeksi tarkkojen kysymysten suunnittelu toi täysin uutta osaamista ja ymmärrystä. Tutkimuskysymyksiä tehdessä saatu apu menetelmäpajasta avarsi miksi, on erityisen tärkeää miettiä sitä, miten vastauksena saatua tietoa voi analysoida alkuperäisen ongelman kannalta jo etukäteen. Aluksi kyseenalaistin miksi todella tarkka suunnitelma siitä mitä aikoo tehdä ja milloin olisi niin tärkeä ja että se veisi turhaan aikaan itse työltä. Mitä pidemmälle työ eteni, sitä enemmän minulle aukesi miten paljon se hyödyttää työn tekemisessä ja omassa aikataulussa pysymisessä.

Loppujen lopuksi olen tyytyväinen siihen, miten tutkimus toteutui ja millainen lopputulos saavutettiin. Vaikka vastaajamäärä jäi hieman omaa toivomusta alhaisemmaksi, olivat vastaajat jaksaneet nähdä vaivan vastata kyselyyn huolellisesti ja kunnolla. Koska molemmilta koulutusaloilta saatiin kuitenkin lukuisia vastauksia ja vastaajat jakautuivat sekä mies-, että naisopiskelijoihin eri vuosias-teilta, mahdollisti se vastausten hyvän analysoinnin. Tutkimus on luonut kuvan siitä, miten viimevuoden aikana koettu elinkustannusten valtava nousu ja nykyinen taloustilanne on vaikuttanut opiskelijoiden sijoittamiseen ja mahdollisuuksiin sijoittaa. Saatu tieto on tärkeää opiskelijoiden

nykytilanteen ymmärtämisen kannalta ja jotta pysytään ajan tasalla maailman muutosten vaikutuksesta. Uskon tutkimuksen onnistuneen hyvin ja luoneen tärkeää ajankohtaista uutta tietoa opiskelijoiden sijoittamiseen ja taloustilanteeseen koskien.

Lähteet

AO Kaspersky Lab 2023. Mitä kryptovaluutta on ja kuinka se toimii? Luettavissa: <https://www.kaspersky.fi/resource-center/definitions/what-is-cryptocurrency> Luettu: 14.3.2023

Euroopan keskuspankki 2021. Miksi inflaatio on nyt nopeaa? Luettavissa: https://www.ecb.europa.eu/ecb/educational/explainers/tell-me-more/html/high_inflation.fi.html Luettu: 6.3.2023

Euroopan keskuspankki s.a. Mitä on inflaatio? Luettavissa: https://www.ecb.europa.eu/ecb/educational/explainers/tell-me-more/html/what_is_inflation.fi.html Luettu: 2.3.2023

Fasoúlas, E., Manninen, P. & Niiranen, V. 2019. Sijoittajan verotus ja verosuunnittelu. Alma Talent. Helsinki. E-Kirja. Luettu: 14.3.2023

Heikinheimo, H. 2022. Välittäjävertailu 2022: Osakevälittäjät vertailussa. Luettavissa: <https://www.sijoittaja.fi/361273/valittajavertailu-2022-halvin-valittaja/> Luettu: 13.3.2023

Heikkilä, T. 2014. Tilastollinen tutkimus. Edita. Helsinki. E-kirja. Luettu: 7.4.2023

Kalevi Sorsa-säätiö. 2023. Myytinmurtajaiset osa 2: yhdeksän kysymystä ja vastausta vuoden 2022 energiakriisistä. Luettavissa: <https://sorsafoundation.fi/vuoden-2022-energiakriisi/?ranska-ja-kuumuus> Luettu: 10.4.2023

Kallunki, J-P., Martikainen, M. & Niemelä, J. 2019. Ammattimainen sijoittaminen. 8. uudistettu painos. Alma Talent. Helsinki, Espoo & Oulu. E-Kirja. Luettu: 7.3.2023

Kela 2023. Asumistuki ja asumislisä. Luettavissa: <https://www.kela.fi/web/selkosuomi/asumislista> Luettu: 6.3.2023

Kela 2023. Opintoraha. Luettavissa: <https://www.kela.fi/opintotuki-opintoraha> Luettu: 6.3.2023

Kela 2023. Opiskelijan omat tulot. Luettavissa: <https://www.kela.fi/opintotuki-omat-tulot> Luettu: 7.3.2023

KTI Kiinteistötieto Oy 2023. KTI Kiinteistöindeksi: Kiinteistösijoitusten kokonaistuotto vajosi 0,6 prosenttiin vuonna 2022. Luettavissa: <https://kti.fi/kiinteistosijoitusten-kokonaistuotto-vajosi-0-6-prosenttiin-vuonna-2022/> Luettu: 17.3.2023

Macrotrends LCC. Finland inflation rate 1960-2023. Luettavissa: <https://www.macrotrends.net/countries/FIN/finland/inflation-rate-cpi> Luettu: 18.3.2023

Nordea s.a. Opintolaina. Luettavissa: <https://www.nordea.fi/henkiloasiakkaat/palvelumme/lainat/opintolaina/opintolaina.html#tab=Todellinen-vuosikorko> Luettu: 7.3.2023

Osakesijoittaja 2023. Kryptovaluutta 2023. Luettavissa: <https://osakesijoittaja.fi/kryptovaluutta/> Luettu: 14.3.2023

Osakesijoittaja s.a. Rahastosijoittaminen. Luettavissa: <https://osakesijoittaja.fi/rahastosijoittaminen/> Luettu: 17.3.2023

Parviala, A. & Viita, K. 2022. Hinnat nousevat kuin raketti – katso Ylen laskurista, miten voit hillitä henkilökohtaista inflaatiotasi. Luettavissa: <https://yle.fi/a/3-12352692> Luettu: 23.3.2023

Pohjola, M. 2019. Taloustieteen oppikirja. 14. uudistettu painos. Sanoma Pro Oy. Helsinki. E-Kirja. Luettu: 2.3.2023

Pörssisäätiö s.a. Osa 3: Suunnittele sijoituksesi. Luettavissa: <https://www.porssisaatio.fi/sijoituskoulu/sijoitussuunnitelma/> Luettu: 8.3.2023

Q-tutkimus 2018. Korkeakouluopiskelijoiden toimeentulo ja rahankäyttö. Luettavissa: <https://q-tutkimus.fi/wp-content/uploads/2018/01/Yhteenveto-opiskelijoiden-toimeentulo-ja-rahankaytto-tutkimus-Q-Tutkimus-2018.pdf> Luettu: 23.3.2023

Raha.fi s.a. Sijoittaminen on fiksu tapa säästää ja vaurastua. Luettavissa: <https://raha.fi/sijoittaminen/> Luettu: 6.3.2023

Roininen, P. 2018. Asunto: elämäsi tärkein sijoitus. Alma Talent. Helsinki. E-kirja. Luettu: 14.3.2023

Saario, S. 2016. Miten sijoitan pörssiosakkeisiin. 12. uudistettu painos. Talentum Pro. Helsinki. E-kirja. Luettu: 13.3.2023

Sijoittaja 2020. Mitä on kiinteistö sijoittaminen. Luettavissa: <https://www.sijoittaja.fi/225935/mita-on-kiinteistosijoittaminen/> Luettu: 17.3.2023

Sijoittaja s.a. Osakkeet. Luettavissa: <https://www.sijoittaja.fi/sijoittaminen/mihin-voi-sijoittaa/osakkeet/> Luettu: 13.3.2023

Sijoittaminen 2023. Osakesijoittaminen. Luettavissa: <https://www.sijoittaminen.com/osakesijoittaminen/> Luettu: 13.3.2023

Sijoittaminen 2023. Valuuttakauppa eli forex-kauppa. Luettavissa: <https://www.sijoittaminen.com/valuuttakauppa> Luettu: 15.3.2023

Suomen Pankki s.a. Hintavakaus. Luettavissa: <https://www.suomenpankki.fi/fi/rahopolitiikka/hintavakaus/> Luettu: 2.3.2023

Suomen Pankki 2019. Pohjainflaatio mittaa tilapäisistä tekijöistä puhdistettua inflaatiota. Luettavissa: <https://www.eurojalous.fi/fi/2019/3/pohjainflaatio-mittaa-tilapaisista-tekijoista-puhdistettua-inflaatiota/> Luettu: 22.3.2023

Suomen Pankki 2022. Sijoitusrahastojen pääoma kasvoi ennätyksellisesti vuonna 2021. Luettavissa: https://www.suomenpankki.fi/fi/tilastot2/tilastotiedotteet_fi/historia/2022/sijoitusrahastojen-paaoma-kasvoi-ennatyksellisesti-vuonna-2021/ Luettu: 17.3.2023

Suomen Pankki 2023. Sijoitusrahastojen pääomakanta supistui tuntuvasti vuonna 2022. Luettavissa: https://www.suomenpankki.fi/fi/tilastot2/tilastotiedotteet_fi/historia/2023/sijoitusrahastojen-paaomakanta-supistui-tuntuvasti-vuonna-2022/ Luettu: 17.3.2023

Suomen Pankki 2022. Suomen talous luisuu taantumaan. Luettavissa: <https://www.eurojalous.fi/fi/2022/4/suomen-talous-luisuu-taantumaan/> Luettu: 6.3.2023

Säästöpankki 2023. Rahastotyytit. Luettavissa: <https://www.saastopankki.fi/fi-fi/saastaminen-ja-sijoittaminen/rahastot/tietoa-rahastoihin-saastamisesta/rahastotyytit> Luettu: 17.3.2023

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2019. Sosiaalialan tiedonhallinnan sanasto. Luettavissa: https://thl.fi/documents/920442/2920708/sosiaalialan_tiedonhallinnan_sanasto_versio_5-0_korjattu.pdf Luettu: 27.2.2023

Tilastokeskus 2018. Alle viidennes opiskelijoita opinnoissa joissa tasaisesti naisia ja miehiä – koulutusalojen eriytyminen jatkuu. Luettavissa: <https://www.stat.fi/tietotrendit/artikkelit/2018/alle-viidennes-opiskelijoista-opinnoissa-joissa-tasaisesti-naisia-ja-miehia-koulutusalojen-eriytyminen-jatkuu/> Luettu: 7.4.2023

Tilastokeskus 2022. Poikkeuksellisella hintojen nousulla monia vaikutuksia: kurjistaa kotitalouksien tilannetta ja hämärtää talouden näkymää. Luettavissa: <https://www.stat.fi/tietotrendit/artikkelit/2022/poikkeuksellisella-hintojen-nousulla-monia-vaikutuksia-kurjistaa-kotitalouksien-tilannetta-ja-hamartaa-talouden-nakymaa/> Luettu: 10.4.2023

Tilastokeskus 2023. Kuluttajahintaindeksi. Luettavissa: <https://stat.fi/tilasto/khi> Luettu: 27.2.2023

Tilastokeskus 2023. Kuluttajahintaindeksi. Luettavissa: https://pxdata.stat.fi/PxWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin_khi/statfin_khi_pxt_11xc.px/table/tableViewLayout1/ Luettu: 2.3.2023

Tilastokeskus 2005. Laatuseloste: Elinkustannusindeksi. Luettavissa:

https://www.stat.fi/til/eki/eki_2005-05-30_laa_001.html Luettu: 27.2.2023

Tilastokeskus 2022. Lähes joka kolmas henkilö omisti pörssiosakkeita tai sijoitusrahastoja vuonna

2020. Luettavissa: https://www.stat.fi/til/vtutk/2020/vtutk_2020_2022-03-02_tie_001_fi.html Luettu:

17.3.2023

Tilastokeskus 2023. Opiskelijoiden työssäkäynti koulutusasteen ja asuinkunnan mukaan, 2019–

2021. Luettavissa: [https://pxdata.stat.fi/PxWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin_tyokay/statfin_ty-](https://pxdata.stat.fi/PxWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin_tyokay/statfin_ty-okay_pxt_13g3.px/table/tableViewLayout1/)

[okay_pxt_13g3.px/table/tableViewLayout1/](https://pxdata.stat.fi/PxWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin_tyokay_pxt_13g3.px/table/tableViewLayout1/) Luettu: 7.3.2023

Tilastokeskus 2023. Tilastollinen merkitsevyys. Luettavissa: [https://www.stat.fi/meta/kas/til_merkit-](https://www.stat.fi/meta/kas/til_merkit-sevvy.html)

[sevvy.html](https://www.stat.fi/meta/kas/til_merkit-sevvy.html) Luettu: 7.4.2023

Tilastokeskus 2023. Reliabiliteetti. Luettavissa: <https://www.stat.fi/meta/kas/reliabiliteetti.html> Lu-

ettu: 15.4.2023

Tilastokeskus 2023. Validiteetti. Luettavissa: <https://www.stat.fi/meta/kas/validiteetti.html> Luettu:

15.4.2023

Tilastokeskus 2023. Vuoden 2022 inflaatio 7,1 % - hintojen nousu korkeinta 40-vuoteen. Luetta-

vissa: [https://www.stat.fi/uutinen/vuoden-2022-inflaatio-71-prosenttia-hintojen-nousu-korkeinta-40-](https://www.stat.fi/uutinen/vuoden-2022-inflaatio-71-prosenttia-hintojen-nousu-korkeinta-40-vuoteen)

[vuoteen](https://www.stat.fi/uutinen/vuoden-2022-inflaatio-71-prosenttia-hintojen-nousu-korkeinta-40-vuoteen) Luettu: 27.2.2023

Valuuttakauppa 2023. Valuuttakauppaa laadukkaasti ja luotettavasti. Luettavissa: <https://www.valuuttakauppa.com>

Luettu: 14.3.2023

Liitteet

Liite 1. Saatekirje

Hei arvoisa opiskelija!

Nimeni on Ville Vasko ja suoritan tutkintoa Haaga-Helian liiketalouden tradenomi linjalla. Kirjoitan parhaillani opinnäytetyötä ja olisin todella kiitollinen, jos voisit auttaa minua vastaamalla lyhyeen kyselyyn tutkimukseeni liittyen. Tutkimuksen aiheena on elinkustannusten nousun vaikutus opiskelijoiden sijoittamiseen. Tutkimuksessa tutkitaan, miten elinkustannusten viimevuosien jyrkkä nousu on vaikuttanut opiskelijoiden talouteen ja sijoitusmahdollisuuksiin.

Tutkimuksen kannalta olisi tärkeä saada mahdollisimman paljon vastauksia, joten olisi todella upeaa, jos ehtisit vastata kyselyyn. Kysely on lyhyt ja vastausaika on n. 5 minuuttia tai alle. Vastauksella autat minua valmistumaan ja tekemään työni loppuun. Kysely on täysin anonyymi, eikä siinä kerätä mitään henkilötietoja.

Kysely on avoinna ja sulkeutuu keskiviikkona 5.4.2023. Linkki kyselyyn alapuolella!

<https://link.webpolsurveys.com/S/6B551EF05EE90A8B>

Kiitos paljon jo etukäteen ja mukavaa alkavaa kevättä!

Ystävällisin terveisin,

Ville Vasko

ville.vasko@myy.haaga-helia.fi

Haaga-Helia ammattikorkeakoulu

Liite 2. Kyselylomake

**Elinkustannusten nousun vaikutus
taloustilanteeseen ja sijoittamiseen**

 Pakolliset kysymykset merkitty tähdellä (*)

Taustat**1. Sukupuoli ***

- ☐ Nainen
☐ Mies
☐ Joku muu

2. Koulutuslinjasi *

- ☐ Liiketalouden tradenomi
☐ Restonomi
☐ Liikunnanohjaaja
☐ Medianomi
☐ Tietojenkäsittelyn tradenomi
☐ Muu, mikä?

3. Opiskeluvuosiaste *

- ☐ 1
☐ 2
☐ 3
☐ 4
☐ Muu, mikä?

4. Ikä *

vuotta *

Elinkustannusten nousun vaikutus taloustilanteeseen ja sijoittamiseen

 Pakolliset kysymykset merkitty tähdellä (*)

Työskentely ja taloustilanne

5. Työtilanne *

- ☐ Kokopäivätyössä
- ☐ Osa-aikatyössä
- ☐ Teen keikkatöitä
- ☐ Työskentelen vain kesäisin
- ☐ En käy töissä
- ☐ Opinto- tai muulla vapaalla

6. Tulonlähteet *

- ☐ Palkkatulo
- ☐ Opintotuki
- ☐ Opintolaina
- ☐ Pääomatulo
- ☐ Muu, mikä?

7. Arvio kuukausituloista yhteensä verojen jälkeen (palkka, opintolaina, opintotuki tai muut tulot.)

€/kk

8. Arvio kuukausittain säästöön jäävästä summasta välttämättömien menojen jälkeen? (asumiskulut, verot, liikennekulut, ruoka, yms.)

€/kk

Elinkustannusten nousun vaikutus taloustilanteeseen ja sijoittamiseen

 Pakolliset kysymykset merkitty tähdellä (*)

Elinkustannusten vaikutus

9. Kuinka paljon koet elinkustannusten nousun heikentäneen taloustilannettasi? *

- ☐ Erittäin vähän
- ☐ Melko vähän
- ☐ Ei vähän eikä paljon
- ☐ Melko paljon
- ☐ Erittäin paljon

10. Minkä elinkustannusryhmän hinnankorotukset ovat vaikuttaneet eniten taloustilanteeseesi? (valitse korkeintaan 3) *

- ☐ Elintarvikkeet ja alkoholittomat juomat
- ☐ Alkoholijuomat, tupakka
- ☐ Vaatetus ja jalkineet
- ☐ Asuminen, vesi, sähkö, kaasu ja muut polttoaineet
- ☐ Kalusteet, kotitalouskoneet ja yleinen kodinhoito
- ☐ Terveys
- ☐ Liikenne
- ☐ Viestintä
- ☐ Kulttuuri ja vapaa-aika
- ☐ Koulutus
- ☐ Ravintolat ja hotellit
- ☐ Muut tavarat ja palvelut
- ☐ Ei minkään ryhmän

Voit valita 1 ja 3 vaihtoehdon väliltä

Valitut vaihtoehdot: 0

 Pakolliset kysymykset merkitty tähdellä (*)

Sijoittaminen

11. Mihin sijoitat, olet aikaisemmin sijoittanut tai aiot sijoittaa tulevaisuudessa? (huom. kysymyksen jokaiseen kohtaan ei tarvitse vastata)

	Tällä hetkellä	Aikaisemmin	Todennäköisesti tulevaisuudessa
Osakkeet	☐	☐	☐
Rahastot	☐	☐	☐
Kiinteistöt	☐	☐	☐
Valuutat tai kryptovaluutat	☐	☐	☐
Muut sijoituskohteet	☐	☐	☐

12. Kuinka paljon arvioit voivasi sijoittaa tällä hetkellä kuukausittain? *

- ☐ 0€
☐ Alle 50€
☐ 50-99€
☐ 100-149€
☐ 150-199€
☐ 200-249€
☐ 250€ tai enemmän

13. Kuinka paljon koet elinkustannusten nousun heikentäneen kykyäsi sijoittaa rahaa? *

- ☐ Erittäin vähän
☐ Melko vähän
☐ Ei vähän eikä paljon
☐ Melko paljon
☐ Erittäin paljon

14. Onko elinkustannusten nousu pakottanut sinua myymään pois sijoituksiasi viimeisen vuoden aikana? *

- ☐ Kyllä
☐ Ei
☐ En omista sijoituksia

Elinkustannusten nousun vaikutus taloustilanteeseen ja sijoittamiseen

 Pakolliset kysymykset merkitty tähdellä (*)

Tulevaisuuden näkymät

15. Miten koet seuraavien väittämien pitävän paikkansa? *

	Täysin eri mieltä	Melko eri mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Melko samaa samaa mieltä	Täysin samaa samaa mieltä
Minua huolestuttaa työpaikkani pysyvyys *	☐	☐	☐	☐	☐
Minua huolestuttaa nykyinen maailmantilanne *	☐	☐	☐	☐	☐
Minua huolestuttaa nousevat korot *	☐	☐	☐	☐	☐
Minua huolestuttaa tulojeni riittävyys suhteessa menoihin *	☐	☐	☐	☐	☐
Minua huolestuttaa sijoitusteni kannattavuus *	☐	☐	☐	☐	☐

16. Mitkä muut talouteesi tai sijoittamiseen liittyvät tulevaisuuden tekijät huolestuttavat sinua?

Liite 3. Merkitsevyystestit

Variables	Koulutuslinjasi
Tulonlähteet	16.26 (p=0.039)
Minkä elinkustannusryhmän hinnankorotukset ovat vaikuttaneet eniten taloustilanteeseesi? (valitse korkeintaan 3)	14.98 (p=0.921)
Mihin sijoitat, olet aikaisemmin sijoittanut tai aiot sijoittaa tulevaisuudessa? (huom. kysymyksen jokaiseen kohtaan ei tarvitse vastata)	36.43 (p=0.194)
Onko elinkustannusten nousu pakottanut sinua myymään pois sijoituksiasi viimeisen vuoden aikana?	7.42 (p=0.115)

Variables	Sukupuoli
Tulonlähteet	4.58 (p=0.333)
Minkä elinkustannusryhmän hinnankorotukset ovat vaikuttaneet eniten taloustilanteeseesi? (valitse korkeintaan 3)	6.36 (p=0.897)
Mihin sijoitat, olet aikaisemmin sijoittanut tai aiot sijoittaa tulevaisuudessa? (huom. kysymyksen jokaiseen kohtaan ei tarvitse vastata)	22.3 (p=0.100)
Onko elinkustannusten nousu pakottanut sinua myymään pois sijoituksiasi viimeisen vuoden aikana?	7.79 (p=0.020)

Variables	Opiskeluvuosiaste
Arvio kuukausituloista yhteensä verojen jälkeen (palkka, opintolaina, opintotuki tai muut tulot.): €/kk	0.12 (p=0.252)
Arvio kuukausittain säästöön jäävästä summasta välttämättömien menojen jälkeen? (asumiskulut, verot, liikennekulut, ruoka, yms.): €/kk	-0 (p=0.987)
Kuinka paljon koet elinkustannusten nousun heikentäneen taloustilannettasi?	-0.04 (p=0.663)
Kuinka paljon arvioit voivasi sijoittaa tällä hetkellä kuukausittain?	-0.01 (p=0.939)
Kuinka paljon koet elinkustannusten nousun heikentäneen kykyäsi sijoittaa rahaa?	0.02 (p=0.834)
Miten koet seuraavien väittämien pitävän paikkansa?: Minua huolestuttaa työpaikkani pysyvyys	-0.2 (p=0.056)
Miten koet seuraavien väittämien pitävän paikkansa?: Minua huolestuttaa nykyinen maailmantilanne	-0.03 (p=0.792)
Miten koet seuraavien väittämien pitävän paikkansa?: Minua huolestuttaa nousevat korot	-0.09 (p=0.401)
Miten koet seuraavien väittämien pitävän paikkansa?: Minua huolestuttaa tulojeni riittävyys suhteessa menoihin	-0.05 (p=0.648)
Miten koet seuraavien väittämien pitävän paikkansa?: Minua huolestuttaa sijoitusteni kannattavuus	-0.11 (p=0.290)

Variables	Mies / Nainen
Ikä: vuotta	-0.61 (p=0.540)
Arvio kuukausituloista yhteensä verojen jälkeen (palkka, opintolaina, opintotuki tai muut tulot.): €/kk	-0.29 (p=0.775)
Arvio kuukausittain säästöön jäävästä summasta välttämättömien menojen jälkeen? (asumiskulut, verot, liikennekulut, ruoka, yms.): €/kk	-1.47 (p=0.140)
Kuinka paljon koet elinkustannusten nousun heikentäneen taloustilannettasi?	-1.78 (p=0.075)
Kuinka paljon arvioit voivasi sijoittaa tällä hetkellä kuukausittain?	-1.99 (p=0.046)
Kuinka paljon koet elinkustannusten nousun heikentäneen kykyäsi sijoittaa rahaa?	-0.15 (p=0.882)
Miten koet seuraavien väittämien pitävän paikkansa?: Minua huolestuttaa työpaikkani pysyvyys	-0.02 (p=0.980)
Miten koet seuraavien väittämien pitävän paikkansa?: Minua huolestuttaa nykyinen maailmantilanne	-2.03 (p=0.043)
Miten koet seuraavien väittämien pitävän paikkansa?: Minua huolestuttaa nousevat korot	-1.98 (p=0.048)
Miten koet seuraavien väittämien pitävän paikkansa?: Minua huolestuttaa tulojeni riittävyys suhteessa menoihin	-1.24 (p=0.215)
Miten koet seuraavien väittämien pitävän paikkansa?: Minua huolestuttaa sijoitusteni kannattavuus	-1.04 (p=0.300)